

Øget biodiversitet på kommunale arealer

- Et inspirationskatalog til Grøn Drift

Rapport til: Lyngby-Taarbæk Kommune

Udarbejdet af: Johanne Salomon Bak, Anders N. Michael-
sen og Rikke Milbak
Maj 2023

ØGET BIODIVERSITET PÅ KOMMUNALE AREALER

- Inspirationskatalog til Grøn Drift

Vs. 3

Forfattere: Rikke Milbak, Johanne Salomon Bak og Anders N. Michaelsen

Udgivelsesår: 2023

Udarbejdet for Lyngby-Taarbæk Kommune

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Fotos: Alle fotos er af Natur360 med mindre andet er angivet. Thomas Kehlet - (© TK), Dan Hua Wang (© DHW) og Thomas W. Johansen (© TWJ). I parentes er angivet fotografens initialer som de benyttes i rapporten.

Kort og grafik: Natur360. Kort indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og infrastruktur: orto_foraar, WMS-tjeneste; Skærmkort - klassisk, WMS-tjeneste.

Forside foto: Græssende heste i Tordals Mose d. 16. juni 2022 og blomstrende æble, Åmosebakken d. 10. maj 2022

Bagside foto: Stående dødt ved og storkronet eg ved Troldhøj d. 19. maj 2022

LYNGBY-TAARBÆK
KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

<i>Indledning</i>	4
<i>Læsevejledning</i>	5
<i>Biskop Monradsvej</i>	6
<i>Borrebakken og Lyngby Parkkirkegård</i>	10
<i>Egegårdsparken</i>	14
<i>Lundtofte Gadekær</i>	16
<i>Mølleåparken - Nord</i>	20
<i>Mølleåparken - Syd</i>	24
<i>Runde Bakke</i>	28
<i>Syvstjerneskov</i>	32
<i>Tordals Mose</i>	36
<i>Troldhøj og Trydes Krat</i>	40
<i>Åmosebakken</i>	44
<i>Driftsanbefalinger</i>	48

Runde Bakke d. 19. maj 2022

Indledning

Der er i driften i Lyngby-Taarbæk Kommune et ønske om at flere arealer driftes mere naturvenligt og med mere fokus på at øge den biologiske mangfoldighed på de kommunale arealer.

Der er i samarbejde mellem Natur360 og Lyngby-Taarbæk Kommune udvalgt 11 kommunale lokaliteter

Sammen med medarbejdere fra kommunens Arealdrift, har Natur360 besøgt alle arealer i løbet af 2022. Ved besøgene er potentialet for den enkelte lokalitet vurderet og der er diskuteret hvilke driftstiltag der kunne tages i brug for at udløse nogle af de tilstedeværende potentialer.

På baggrund af besøgene er der udarbejdet et inspirationskatalog til driften for hver lokalitet.

Der er i inspirationskatalogerne for de enkelte lokaliteter taget udgangspunkt i de eksisterende og potentielle naturværdier

på netop den lokalitet, samt i de naturmæssige og rekreative visioner og ambitioner der er for lokaliteten. Driftstiltagene tager udgangspunkt i den skal være biodiversitetsvenlig, understøtte specifikke naturtyper og/eller arter og skabe nye levesteder gennem fx veteranisering af træer, udlægning af dødt ved, etablering af stenbunker eller-diger.

Foruden driftstiltag er der for 10 af lokaliteterne lavet en beskrivelse af 3 karakteristiske arter. Arterne afspejler den enkelte lokalitets naturværdier og-potentialer. Arterne er afstemt således at de foreslåede tiltag for lokaliteten understøtter disse arters levesteder. Arterne kan dermed indgå i fortællingen om den ændrede drift på den pågældende lokalitet. Der er naturligvis mange flere arter der bliver tilgodeset ved tiltagene end de nævnte.

Borrebakken d. 9. august 2022

Læsevejledning

På de kommende sider er gennemgået de enkelte lokaliteter. For hver lokalitet er følgende gennemgået og beskrevet:

- Vision/ambition for lokaliteten
- Karakteristiske arter
- Forslag til tiltag og indsatser
- Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner
- Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Vision, arter og driftsforslag står på de to første sider af lokalitetsgennemgangen, og er de væsentligste elementer i driften. De øvrige emner kan være med til at kvalificere arbejdet med lokaliteten, og sikre at der tages forbehold for evt. restriktioner der måtte være på arealet eller sikre at den rekreative benyttelse der allerede finder sted, kan fortsætte hvis det er ønsket.

De karakteristiske arter der er beskrevet for området, er arter der er observeret på lokaliteten i løbet af de seneste 10 år. De er samtidig forslag til hvilke arter man kan arbejde videre med at fremme i den fremtidige drift.

For hver lokalitet er der udarbejdet et kort med inspiration til en fremtidig biodiversitetsvenlig grøn drift. Der er på kortet angivet en række driftsindsatser og hvor man med fordel kan gennemføre dem. Placeringerne er på ingen måde ufravigelige og skal ses som forslag med mindre der er tale om indsatser der skal bevare nogle af de eksisterende elementer.

Den sidste del af rapporten (fra side 48) er praktiske anvisninger og mere dybdegående beskrivelser til driften om biodiversitetsfremmende drift.

Syvtjerneskov d. 8. november 2022

Biskop Monradsvej

Vision/ambition for arealet:

Skabe bedre vilkår for rig skovbundsflora og hasselkrat i den østlige del. Og fremme et mere varieret skovbryn med flere solbeskinnede træer og buske.

Karakteristiske arter

Gul anemone (*Anemone ranunculoides*) er kendetegnet ved at sprede sig meget langsomt, og bruges som indikator på gammel skovbund på frodig muldrig bund. Gul anemone spredes ligesom violer og lærkesporer med hjælp fra myrer, som efterstræber frøenes energirige vedhæng.

Sort blomsterbuk (*Stictoleptura scutellata*) er en rødlistet (NT) træbuk, som især kan opleves i juni og juli måned, når hannerne søger føde i blomsterne af vild kørvel og andre skærmpplanter. Sort blomsterbuk lægger æg i soleksponerede og udgående eller døde stående stammer af løvtræer, som bøg, eg og hestekastanje. Her lever larverne i 2-3 år inden forvandlingen til de voksne biller.

Spætmejsje (*Sitta europaea*) foretrækker ældre løvskove med mange gamle egetræer. Med sine usædvanligt lange tæer og kløer er den i stand til at løbe både opad og ned ad træstammer, hvor den afsøger revner og sprækker for insekter. Reden etableres i huldeder i gamle træer, fx gamle spættehuller.

Forslag til tiltag og indsatser

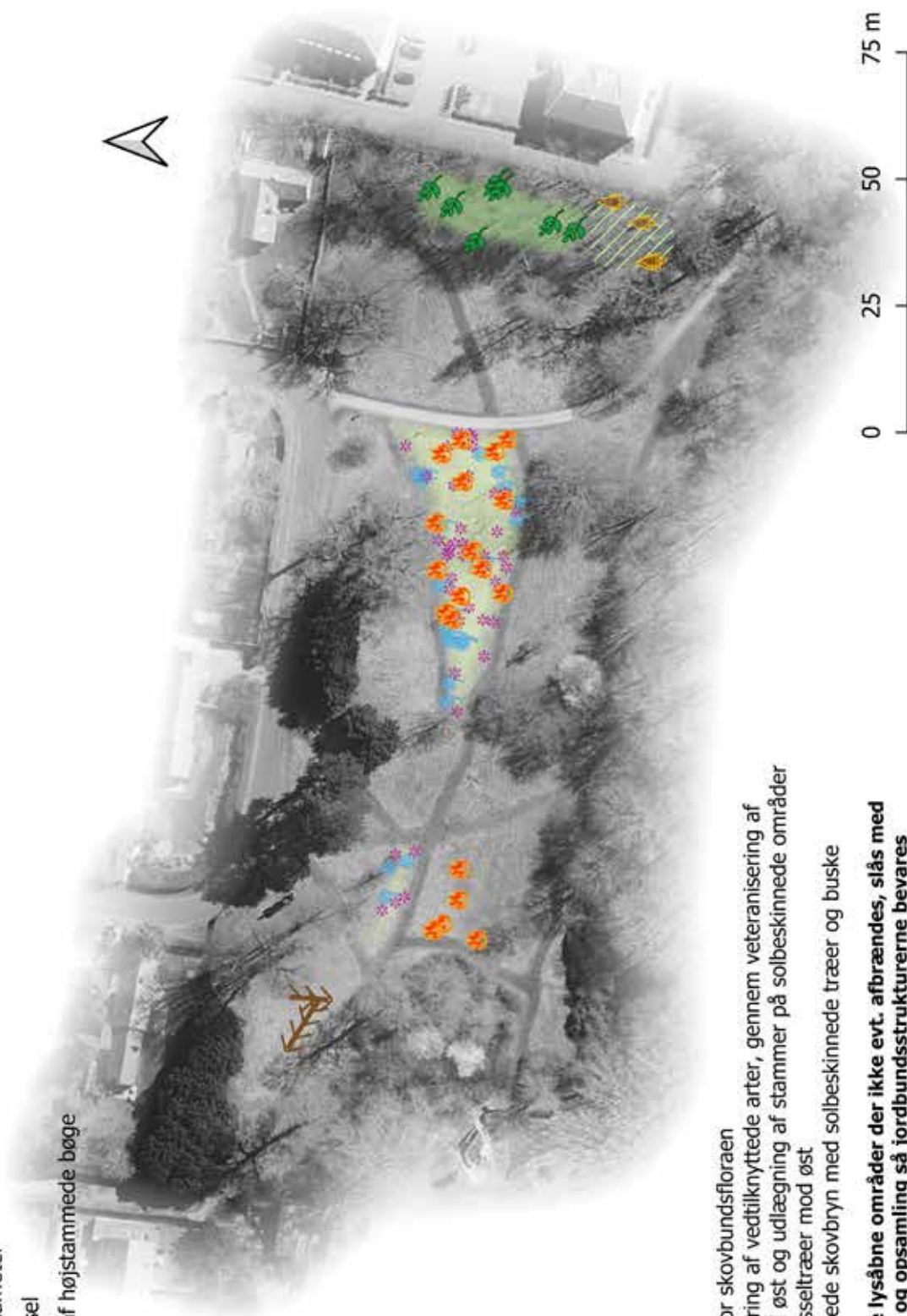
Driften fokuseres særligt på at

- Lysstilling i den østlige del gennem veteranisering af udvalgte træer og beskæring af udvalgte hasselbuske.
- Fremme mængden af dødt ved gennem bevaring og udlægning på særligt på solbeskinnede steder.
- Bevare stående hendøende og døde træer og stammer til naturligt forfald.
- Fremme andelen af blomstrende træer og buske.
- Fremme mere blomstring i urtelaget gennem manuelt høslæt og pletvis afbrænding på de mest soleksponerede steder (nordlige halvdel).

Biskop Monradsvej Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbrænding
- Assisteret frøspredning
- Dødt ved >25 diameter
- Bevaring af hassel
- Veteranisering af højstammede bøge

Driftsformål:

- Skabe bedre vilkår for skovbundsfloraen
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter, gennem veteranisering af højstammede bøg mod øst og udlægning af stammer på solbeskinnede områder
- Bevare de gamle hasseltræer mod øst
- Fremme mere varierede skovbryn med solbeskinnede træer og buske

Den restende del af de lysåbne områder der ikke evt. afbrændes, slås med håndholdte redskaber og opsamlings så jordbundsstrukturen bevares

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Parkarealet ved Biskop Monradsvej er ca. 1,5 ha, og været have- eller parkanlæg ved bebyggelserne ved Skovtofte i mindst 100 år. Arealet er siden overgået til rekreativt kommunalt grønt areal (formodentlig i sammenhæng med etableringen af villaområdet mod nord i 1950'erne).

Mod syd grænser arealet op til værdifuld skovhabitatnatur i Lyngby Åmose, som er en del af Natura 2000-området Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov.

Området ved Biskop Monradsvej er omfattet af fredningen for Lyngby Åmose, Bagsværd Sø og Lyngby Sø: <https://www2.blst.dk/nfr/08103.00.pdf>.

På arealet ligger desuden to fredede to rundhøje, Birkehøj og Lindehøj. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål eller med beskyttelsen af fortidsminderne.

Nuværende naturværdier, drift, rekreativ benyttelse

Lokaliteten har naturværdier knyttet til gammel skov og bør driftes med fokus på at bevare og styrke både de floristiske og strukturelle værdier, som understøtter et rigt insekt- og fugleliv.

Arealet har parkkarakter med hjemmehørende og eksotiske arter, som bøg, almindelig eg, selje-pil, skov elm, rhododendron, spidsløn, lind, buksbom, fyr, gran, taks, platan og ægte kastanje.

Langs randen findes mere tætte krat med omkransende hindbærbuske. I den østlige rand findes et ældre hasselkrat, som ikke har været stævnet i mange år og har flere udgåede stammer med stor diameter. Skovbunds-kontinuiteten afspejles også i urtefloraen med gul anemone, nyrebladet ranunkel, stor konval, hvid anemone, enblomstret flitteraks, stor fladstjerne, gærdevikke, melleمبرudt star, kratviol, lundrapgræs og skovmærke.

Græs- og urtelaget i den øvrige del er domineret af græsser, og fladerne driftes ekstensivt med undtagelse af slåede stier og en enkelt grusbelagt sti.

Foruden en enkelt bænk er der ingen rekreative anlæg til egentligt ophold og de besøgende vurderes primært at være børnehavebørn fra institutionen på nabomatriklen, forbipasserende med retning fra eller til stisystemerne ved Lyngby Åmose, eller hundeluftere på småture.

Borrebakken d. 9. august 2021

Borrebakken og Lyngby Parkkirkegård

Vision/ambition for arealet:

Borrebakken rummer rester af natur, som trækker tråde tilbage til den historiske lokalitet "Brede Bakker", der blev omtalt af seminarielærer og botaniker HC Mortensen i hans værk Nordøstsjællands flora fra 1872:

"Brede-bakker. Under dette navn forstås her det højdedrag, som strækker sig på højre side af mølleåen fra Fuglevad til Brede, en lille fjærdingvej langt. Det er for det meste bevokset med skov og krat, og voksested for en del sjældnere planter..."

Det er visionen at driften skal bevare og udvikle naturværdier tilknyttet krat og lysåbent græsland, samtidig med at de eksisterende naturværdier, og landskabets kuperede terræn og geologiske åsforløb, synliggøres.

Forslag til tiltag og indsatser

Beplantningerne fra 1950'erne fremstår helt tæt tilgroede og har dermed forhindret udviklingen af det åbne overdrevslandskab og arter tilknyttet skovlysninger helt fraværende. Der bør udføres tyndingshugst og bevoksningen åbnes op over en årrække, så de tilbageværende egetræer fritstilles og på en måde så de rodkudsdannende arter af poppel elimineres. Der arbejdes med gradvise overgange af græslandsnaturen ind i bevoksningen og etablering af skovlysningsflora under de tilbageværende større træer. Det opbyggede førne- og humuslag fjernes ved afskrabning og lokale frøkilder tilføres i nødvendigt omfang. Processen bør detailplanlægges og styres med opfølgende biologisk rådgivning.

De lysåbne dele med artsrig græslandsflora, -fauna og -funga afbrændes i foråret. Indsatserne skal tilrettelægges på en måde, der sikrer at der hele tiden er arealer som holdes ubrændte og så der opstår mosaikker af forskellige vegetationsstadier. Høslæt med håndholdte redskaber kan indgå i delområder hvor det skønnes gavnligt, og de to metoder kan supplere hinanden. Bemærk at høslæt betyder opsamling og bortskaffelse af det afhøstede materiale.

Det er tydeligt at den store hundelufteraktivitet fører til en uønsket og skadelig eutrofiering af området, det bør derfor overvejes om man kan informere om de negative effekter med henblik på at sænke belastningen med næringsstoffer i

området. Nyere forskning har klarlagt at den kan være meget voldsom og negativ for naturindholdet. Man kan overveje at dirigere og styre færdslen, hvilket fredningen giver mulighed for.

I det lysåbne fokuseres driften særligt på at:

- Fritstille de store egetræer langs den centrale bevoksningsnordside og mindske skyggeeffekten på overdrevet.
- Retablere græslandsflora under de fritstillede ege.
- Fremme etablering af nye satellitbestande ved hjælp af assisteret frøspredning med særligt udvalgte arter som kassubisk vikke og blåtoppet kohvede, evt. også på andre lokaliteter i kommunen.
- Mosaikdrift af arealerne med artsrig græslandsflora gennem afbrænding og høslæt med skånsomme håndholdte redskaber, for at bevare jordbunds- og vegetationsstrukturer.
- Løbende fjerne uønsket opvækst af vedplanter ved mekanisk indsats, for at sikre lysåbne forhold.
- Formidle mere aktivt om hundelufteraktivitet, efterladenskaber og negative effekter på græslandsfloraen og naturværdierne.
- Bevare strukturelle elementer i form af spredtstående tornede buske, fritkronede gamle træer, myretuer og lignende, som øger variationen af levesteder.

I de skovbevoksede dele fokuseres driften særligt på at:

- Den centralt tilplantede del med fyrretræer, åbnes op i underskoven over en årrække med særligt fokus på eliminering af de rodkudsdannende arter af poppel.
- Begrænse poppelopvækst særligt langs den centrale og vestlige bevoksning.
- Etablere skovlysningsflora under fyrretræerne efter tynding og rydning af den centralt tilplantede del.

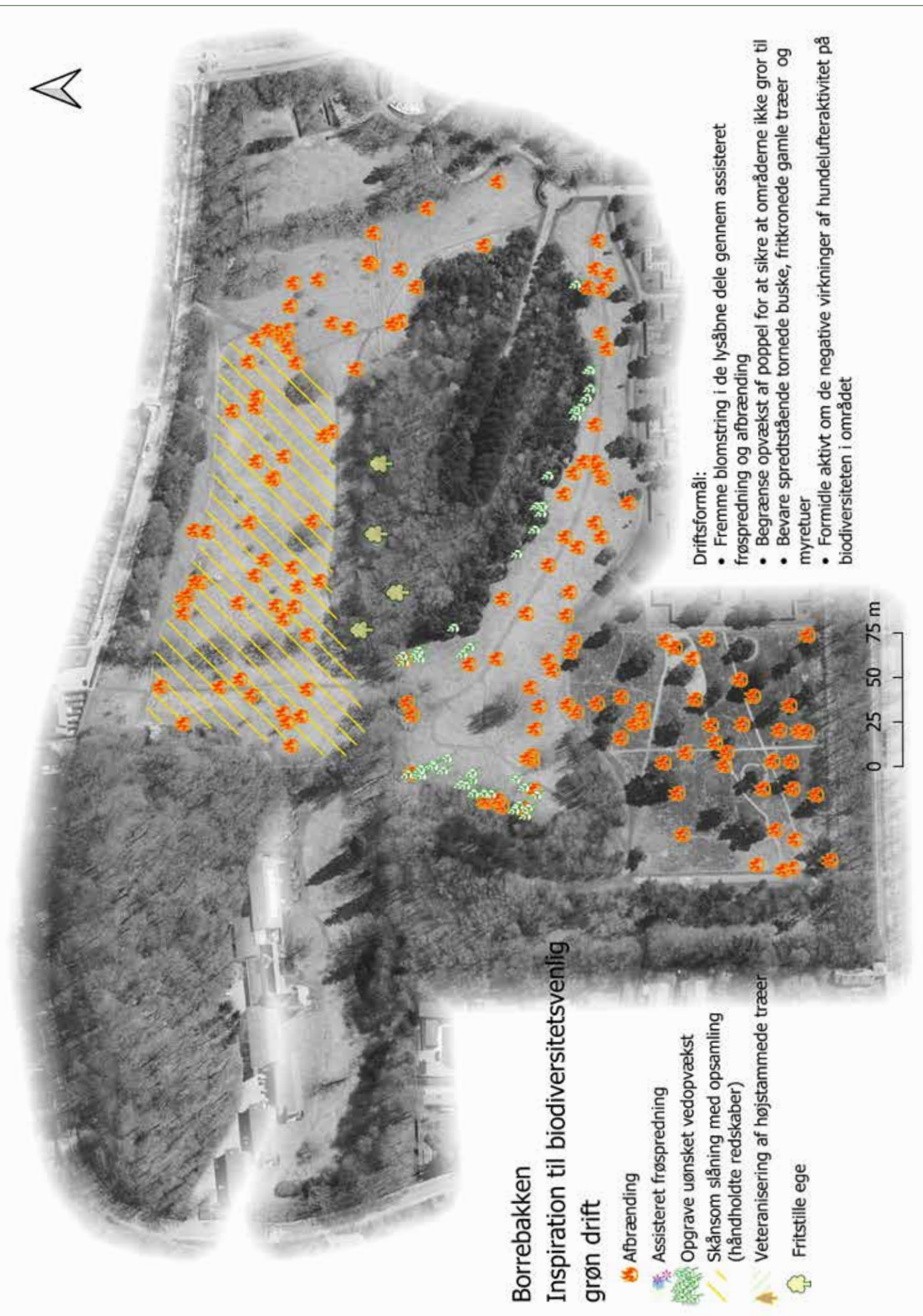
Borrebakken Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbænding
- Assisteret frøspredning
- Opgrave ønsket vedopvækst
- Skånsom slåning med opsamlng (håndholdte redskaber)
- Veteranisering af højstammede træer
- Fritstille ege

Driftsformål:

- Fremme blomstring i de lysåbne dele gennem assisteret frøspredning og afbænding
- Begrænse opvækst af poppel for at sikre at områderne ikke gror til
- Bevare spredtstående tornede buske, fritkronede gamle træer og myretuer
- Formidle aktivt om de negative virkninger af hundelufferaktivitet på biodiversiteten i området

0 25 50 75 m

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

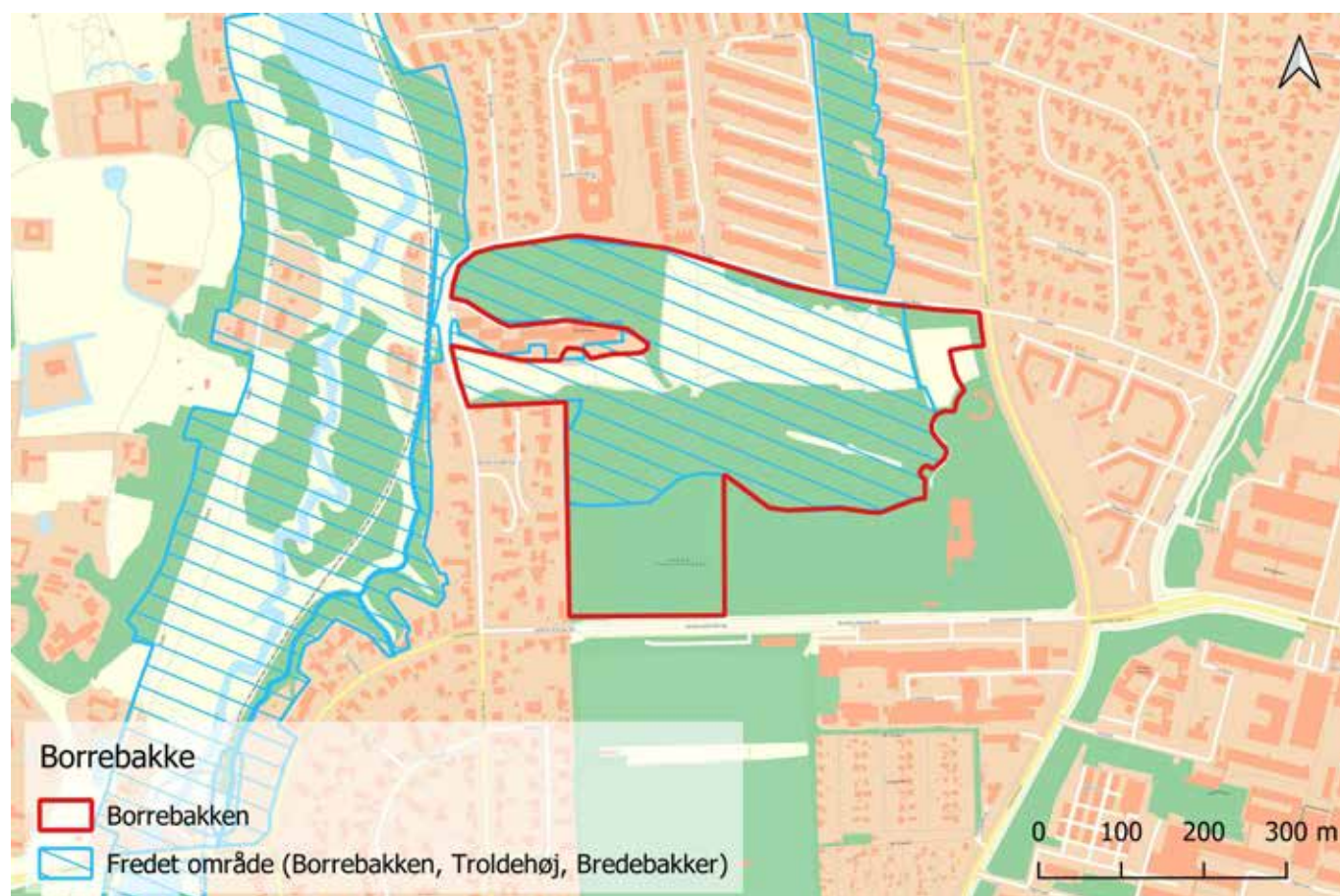
Blåtoppet Kohvede, en af de sjældne arter fra den historiske artsliste (1872), vokser i en sårbar bestand umiddelbart nord for Borrebakken. Lokaliteten, kaldet Brede Bakke, er af hensyn til forekomsten af Blåtoppet Kohvede fredet sammen med Borrebakken. Det foreslås at man etablerer "satellitbestande" af arten på Borrebakken på udvalgte voksesteder, med egnet jordbund og mikroklima. Formålet er at gøre arten mere robust overfor uddøen pga. tilfældigt opståede hændelser.

Borrebakken med tilstødende arealer mod vest og syd er ca. 18 ha. Området er en sidedal til Mølleådal, og har en meget varieret historik og struktur. Den vestlige del nærmest Mølleådal med skov og lysåbent areal har længst kontinuitet i skovdelene. Mens den østlige del med skovbevoksede områder, lysåbne arealer med §3-beskyttet overdrev, samt mere stramt styrede parkarealer og græsflader mod kirkegården har været benyttet som landbrugsmæssige dyrknings- og græsningsarealer op til byudviklingen omkring i 1960'erne.

En stor del af området er omfattet af fredningen for Borrebakken, Brede Bakke og Troldhøj: [//www2.blst.dk/nfr/08036.00.pdf](http://www2.blst.dk/nfr/08036.00.pdf).

Blåtoppet kohvede

Nuværende naturværdier, drift, rekreativ benyttelse

Lokalitetens eksisterende naturværdier er særligt knyttet til naturtyperne græsland og gammel løvskov. Området bør derfor driftes med fokus på at bevare og styrke græslands- og skovbrynsnaturen, og de gamle solitære træer, hvor der er kendskab til mange tilknyttede naturværdier. Arter som blåtoppet kohvede, nikkende flitteraks og kassubisk vikke indikerer gamle værdifulde plantesamfund fra skovlysningsmiljøer og overdrev. Bestanden af kassubisk vikke virker aktuelt relativt talrig og livskraftig om end kun indenfor et ret begrænset område.

På denne blomsterrige lokalitet kan man møde hele 24 arter af dagsommerfugle og flere arter af køllesværmer, som lille køllesværmer (NT), grøn køllesværmer og sekspletet køllesværmer. Men også mindre iøjnefaldende, men både spændende og i nogle tilfælde også sjældne arter, som broget metalsvirreflue (VU), klit-hvepsesvirreflue og stor hvepsesvirreflue, blåhatjordbi, lille strithårsbi, stor enggræshoppe (EN), seglgræshoppe og stor grøn løvgræshoppe. Omkring skovbryn er der også observeret vedboende og blomstersøgende biller som sortsømmet blomsterbuk, sorthovedet kardinalbille og lille hvepsebuk.

Skovpartierne har skovbundsflora af almindelig guldstjerne, gul anemone, hvid anemone, lundpadderok, nikkende flitteraks, bjergperikon (NT) og kølet løg (NT).

De lysåbne dele af arealet slås og driftes jf. den eksisterende plejeplan. I foråret 2022, blev den første omgang afbrænding foretaget. Afbrændingen blev primært foretaget på den syd-

østlige del, og blev gjort så der var brændte arealer i mosaik med ikke-brændte.

Området benyttes både af borgere fra de nærliggende villa-kvarterer, men tiltrækker også besøgende udefra. Der er meget hundelufteraktivitet, og en del af området er fritløbsområde for hunde. Der holdes flere stier i området, og der er opsat enkelte bænke.

Rodskud af poppel dækker større og større arealer langs "skovbrynet", d. 9. august 2022

Karakteristiske arter

Grøn køllesværmer (*Adscita statices*) er en mellemstor dagsaktiv natsommerfugl. Dens metallisk skinnende grønne eller blå vinger, antenner og krop gør den let genkendelig i blomsterfloret på overdrevet, hvor den søger nektar i blåhat, knopurter, engbrandbæger, musevikke og andre nektarrige planter. Larverne lever af bladene på forskellige arter af syre.

Blåhatjordbi (*Andrena hattorfiana*) findes kun på lokaliteter med mange blomstrende blåhat. Det er oftest de store samlinger af lyserøde pollenkorner fra blåhat på biens bagben, som fanger vores opmærksomhed. Hunnen af blåhatjordbi etablerer rede nær blåhatplanterne, og kun i områder med tør sammenpresset jord, og lav urterig vegetation. I den 20-30

cm dybe redegang etablerer jordbien 4-6 sidegange. Hver sidegang udgør et redekammer, hvor jordbien lægger ét æg og fylder op med et stort antal pollenkorner fra blåhat.

Kassubisk Vikke (*Vicia cassubica*) er en sjælden plante knyttet til solbeskinnede, tørre og varme skovbryn. Den er beslægtet med den almindelige musevikke, men er større og kraftigere og har mere brunviolette blomster. Planten er følsom overfor tilgroning af dens voksesteder, og er derfor afhængig af en drift som vedligeholder det varme mikromiljø, som fx græsning, slåning eller afbrænding.

Grøn køllesværmer

Blåhatjordbi

Kassubisk vikke (© DHW)

Egegårdsparken, d. 11/8-2022

Egegårdsparken

Vision/ambition for arealet:

Visionen er at frugttræer og bærbuske, af gamle danske sorter, på sigt skal afløse vingevalnød og tusindtop, og frugterne være til gavn og fri afbenyttelse for de lokale.

Flere af de store vingevalnøddetræer fældes og flere af de bestående "bede" med tusindtop afvikles for at give plads til plantning af frugttræer og bærbuske.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Områdets nuværende naturværdi er relativt begrænsede.

Arealet har parkkarakter og er rundt i kanten mod vest, nord og øst tilplantet med vingevalnød og tusindtop.

Både vingevalnød og tusindtop spreder sig voldsomt med vegetative skud fra rødderne. Græsarealet holdes derfor som plæne med hyppig slåning hvorved tilgroning af lokaliteten med de to arter undgås.

Græs- og urtelaget i den øvrige del er domineret af plænegræsser som rød svingel, rajgræs og engrapgræs. Enkelte blomstrende urter som hejrenæb, tusindfryd, mælkebøtte, tveskægget ærenpris og eng-karse er fortsat stedvist at finde i plænen. Under vingevalnødderne dominerer skvalderkål.

Området benyttes af de lokale til leg og boldspil. Der er anlagt en petanquebane og der er opstillet fodboldmål.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fældning af vingevalnød med særligt fokus på en metode der kan mindske/undgå genvækst via rodsrud.
- Afvikling af "bede" med tusindtop med særligt fokus på at mindske/undgå genvækst fra rodsrud.
- Plantning af frugttræer og bærbuske (placering ikke afgjort, men afhænger af succesen med fældning og afvikling af vingevalnød og tusindtop.
- Udskyde 1. slåning til efter engkarsen har blomstret.

Plæne med petanquebane

Engkarse

Egegårdsparken

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

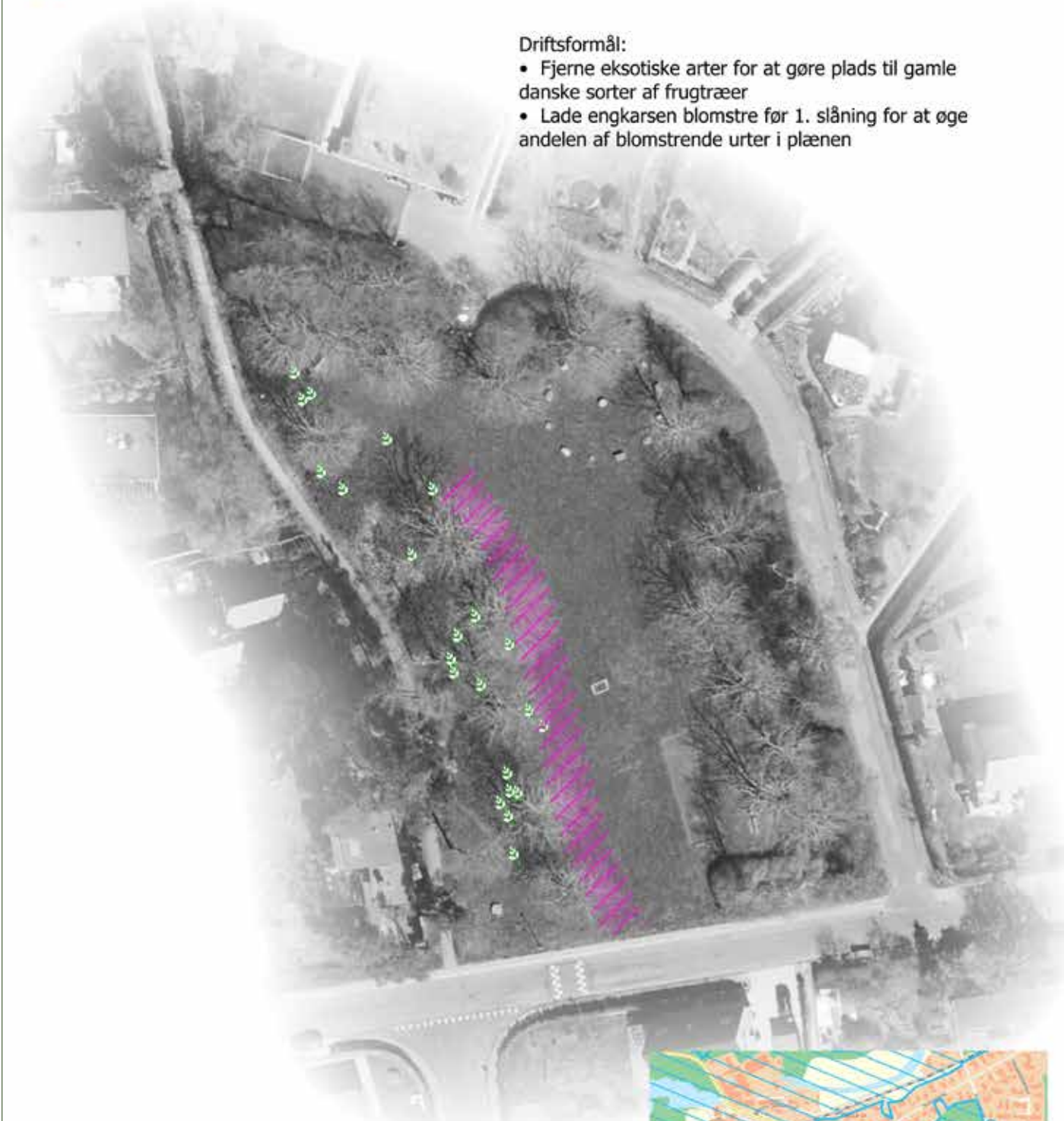

 Fjerne de problematiske arter vingevalnød og tusindtop

 Udskyde 1. årlige slåning af område med engkarse

Driftsformål:

- Fjerne eksotiske arter for at gøre plads til gamle danske sorter af frugtræer
- Lade engkarsen blomstre før 1. slåning for at øge andelen af blomstrende urter i plænen

0 10 20 30 m

 Egegårdsparken
 Fredninger

Lundtofte Gadekær, 11/8-2022

Lundtofte Gadekær

Vision/ambition for arealet:

Skabe bedre forhold for en mere varieret og blomstrende engvegetation, ved at bryde græsdominansen. En øget blomstring på engen vil medføre en øget insektaktivitet til gavn for både insektædende fugle og for padderne i området der er afhængige af insekter som deres fødegrundlag.

Karakteristiske arter

Lille vandsalamander (*Lissotriton vulgaris*) er en lille padde med en orange stribe på bugen. Hannen har i yngletiden en høj rygkam der gør den let at kende. Fra marts til maj søger lille vandsalamander ned i vandhullerne hvor de yngler. I løbet af sommeren går de igen på land, hvor de om dagen gemmer sig under sten, grene og i huller og om natten søger føde i form af insekter, snegle og orme.

Gul iris (*Iris pseudacorus*) er en flerårig sumpplante, med luftkanaler i både blade og stængler. Planten bestøves af insekter, særligt humlebier. Gul iris vokser i mange naturtyper med næringsrig, våd eller fugtig jordbund.

Sankthansoldenborre (*Amphimallon solstitiale*) er en stor lysebrun bille på 14-18 mm med en kraftig behåring. Hannen sværmer i skumringen fra omkring starten af juni og ind i juli omkring løvtræers kroner i sin søgen efter en hunner, der sidder stille i træerne. Den findes ofte i skovbryn, haver og parker.

Den voksne bille æder blade fra ofte bøg og eg, mens larverne lever i jorden i minimum 2 år hvor de æder rødder inden de forpupper og bliver voksne.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fremme rig blomstring i urtelaget gennem nænsomt høslæt i mosaik som vil skåne de eksisterende tuestrukturer, den generelt ujævne jordbund og de mange græstuer (50 % af arealet i primo maj – medio juni, resterende 50 % minimum 4-5 uger senere fra medio juli – medio oktober).
- Fremme artsvariationen i urtelaget ved assisteret frøspredning af lokalt indsamlede frø fra naturarealer med fokus på arter karakteristiske for ferske enge som alm. kællingetand, kattehale og muse-vikke. På de tørreste arealer kan det også være alm. syre og blåhat.
- Fremme de gode forhold for padder i vandhullet ved at sikre fortsat lysindfald til vandoverfladen gennem selektiv rydning og fældning af træer der allerede nu eller på sigt kan komme til at skygge for vandfladen.
- Fremme mængden af dødt ved gennem udlægning af bl.a. stammer.

Lille vandsalamander

Gul iris

Sankthansoldenborre

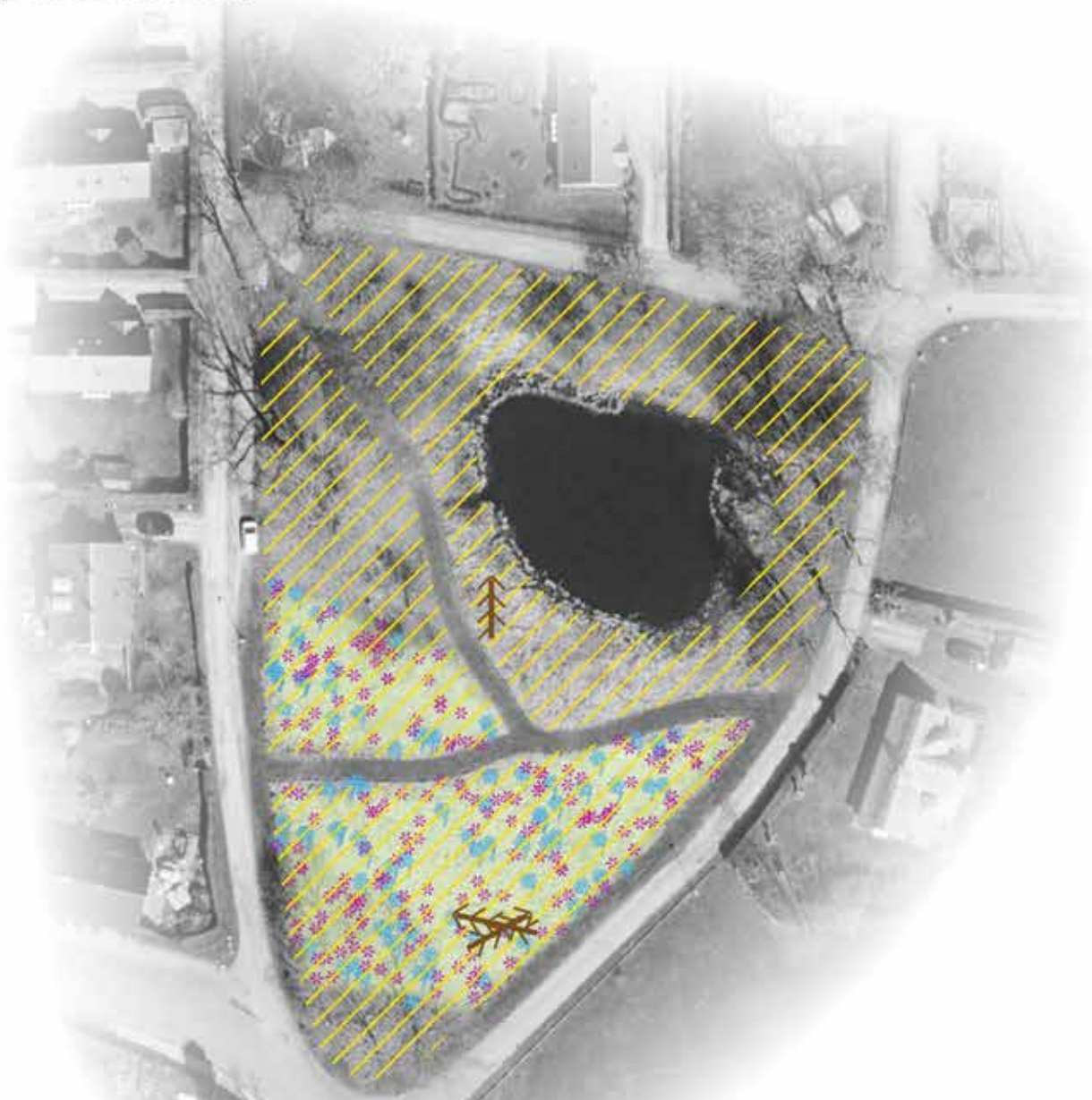

Lundtofte Gadekær

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Dødt ved >25 diameter
- Skånsom slåning med opsamling (håndholdte redskaber)
- Assisteret frøspredning

Driftsformål:

- Fremme mere artsrig blomstring gennem assisteret frøspredning og nænsom høslæt i mosaik
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter gennem udlægning af stammer på solbeskinnede områder
- Fremme de gode forhold for padder ved at sikre stort lysindfald til vandfladen

0 10 20 30 m

Området bør slås skånsomt med opsamling - evt. med le, for at bevare den ujævne jordoverflade med mange tuer

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Lundtofte Gadekær er et mindre engareal omkring et naturligt vandhul på samlet omkring 0,5 ha. Området har tilsyneladende aldrig været dyrket men har ligget som et grønt område i bymæssig bebyggelse.

Arealet driftes ekstensivt med maksimalt én årlig slåning uden opsamling. Arealet gennemskæres af nogle få stier der slås hyppigt.

Nord for Nymøllevej ligger der udyrkede arealer ned til Mølleåen. Men området har ingen direkte sammenhæng med andre naturområder, da det ligger omkranset af asfaltveje og huse.

Der slås stier i det højt voksende græs, der har potentiale til mere artsrig og blomstrende flora

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Lokaliteten er levested for relativt almindelige arter knyttet til vandhullet og den fugtige eng, men særligt engen har potentialet til at blive væsentlig mere artsrig på både planter og insekter.

Lokaliteten er meget lille og der har generelt ikke været fokus på at registrere arter i området. Der er dog observeret flere arter der vidner om, at området potentielt kan rumme en væsentlig biodiversitet hvis den undersøges.

Der er i vandhullet observeret både lille vandsalamander, butsnudet frø, grøn frø og skrubbtudse.

Vandhullets bred domineres af kærstar, der kan danne store dækkende bestande. Vegetationen omkring vandhullet er generelt relativt artsrigt og der er foruden kærstar, også registreret almindelig sumpstrå, gul iris, glanskapslet siv, lodden dueurt samt både bred- og smalbladet dunhammer. I vandhullet er der registreret tornløs hornblad, liden andemad og kors-andemad foruden vandpest.

Græs- og urtelaget på engen er domineret af draphavre og hundegræs, med kun stedvist blomstrende urter som biden- de ranunkel, muse-vikke og almindelig kællingetand. Vegetationen bliver meget høj og der ophobes store mængder førne (vissent græs) der skygger for mindre og lavere blomstrende urter.

Der er ingen rekreative anlæg til egentligt ophold, og de besøgende vurderes at være forbigående naboer på småture og hundeluftning.

Omkring gadekæret ligger areal med højt voksende vegetation

Mølleåparken nord, d. 11/8-2022

Mølleåparken - Nord

Vision/ambition for arealet:

Visionen er at genskabe en mere varieret underskovskov og udvikle et større naturskovpræg med gode forhold for vedtilknyttede arter. Sikre en mere varieret skovbundsflora i skovens lysninger.

Karakteristiske arter

Skovskaden (*Garrulus glandarius*) er en relativ almindelig ynglefugl. Den er en udpræget skovfugl og ses sjældent på arealer uden træer. Skovskaden kan efterligne andre fugles stemmer, man kan derfor godt blive snydt når den sidder og fløjter med dybe fløjtetoner og ikke deres sædvanlige kald der som et kraftigt hvæsende krææh.

Blåhale (*Favonius quercus*) er en lille sommerfugl der er tæt knyttet til eg, dens værtsplante. Hunnen lægger sine æg enkeltvis på eg, nær bladknopperne. Når larven klækkes, borer den sig ind i knopperne og begynder at spise. Som voksen flyver blåhale rundt i og omkring kronen af primært eg, hvor den suger honningdug af bladlus. Den kommer sjældent ned fra trækronerne.

Blå mosaikguldsmed (*Aeshna cyanea*) er en af de største danske guldsmede med en kropslængde på lige over 7 cm. Den er, som alle guldsmede, en fantastisk flyver og kan opnå en hastighed på 25-30 km/t. De voksne æder flyvende insekter og kan nemt indhente en svirreflue eller en klæg i luften. Guldsmederne har de største øjne i insektverdenen og jager udelukkende

ved hjælp af synet. Larven lever 1-2 år i søer og vandhuller, hvor den jager undervandsinsekter, haletudser og fiskeyngel. Larven bevæger sig ved at fylde tarmen med vand, som så sprøjtes ud i en kraftig stråle, der giver den fremdrift.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fritstille de store egetræer ved at tynde ud i opvækst af ahorn og spidsløn.
- Småveteranisering af nogle af de høje ranke bøge eller ahorn for at skabe en større variation i træernes nedbrydningsstadier.
- Skabe lysninger i skoven gennem fokuseret veteranisering og evt. fældning.
- Sikre mere liggende dødt ved at efterlade grenene efter beskæring og stammer efter fældning.
- Sikre mere stående dødt ved, ved at beskære risikotræer på måder så større dele af træet får lov at stå.
- Sikre bedre forhold for padder i vandhullet ved at sikre bedre lysindfald til vandoverfladen gennem selektiv rydning og fældning af træer der skygger for vandfladen.

Skovskade (© TK)

Blåhale (© TK)

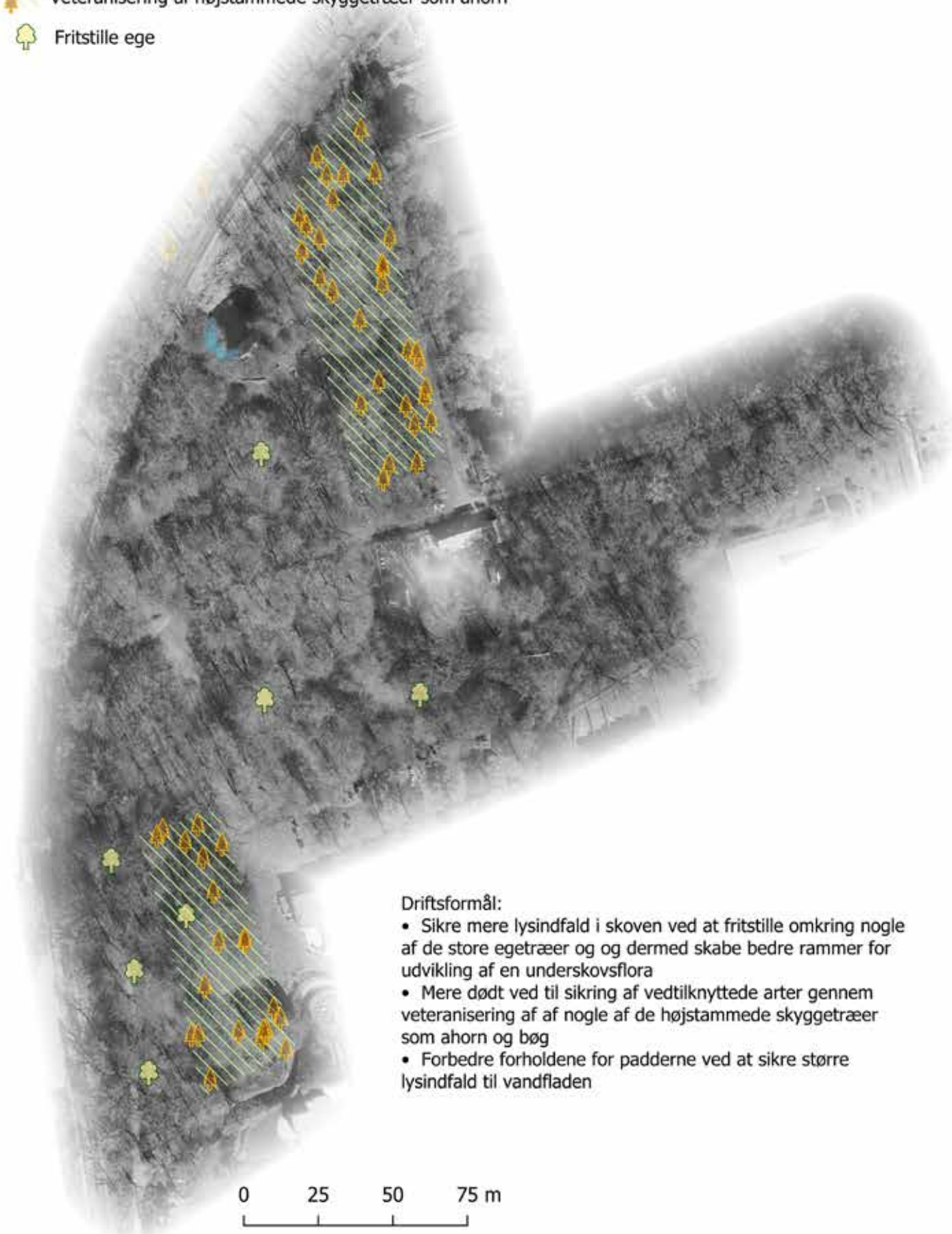
Blå mosaikguldsmed (© TK)

Mølleåparken - Nord

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Sikre bedre lysindfald til vandfladen
- Veteranisering af højstammede skyggetræer som ahorn
- Fritstille ege

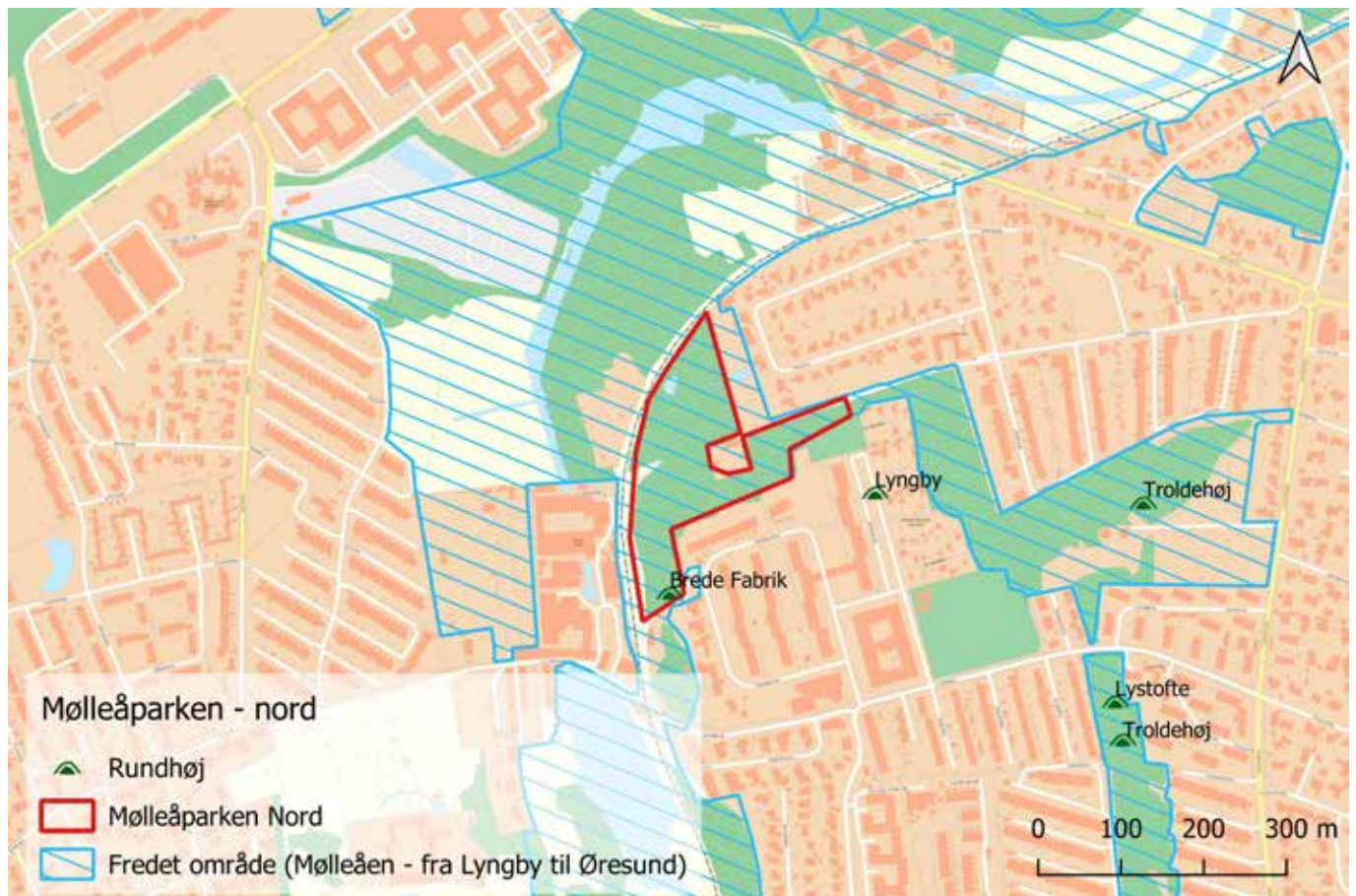
Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Skoven afgrænses meget skarpt af lokalbanens jernbanespor samt en række private matrikler. Hele skoven er fredskov. I den nordlige del af skoven ligger et vandhul beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Den sydligste del af skoven er kortlagt som naturmæssigt værdifuld bøgedomineret skov med stor strukturel variation (§25 skov).

Mølleåparken - Nord ligger i direkte sammenhæng med Syvstjerneskov, kun adskilt af jernbanesporet og mod syd ligger Mølleåparken - Syd. Et smalt skovstykke, kortlagt som naturmæssigt værdifuld egedomineret skov med stor strukturel variation, forbinder Mølleåparken med Troldhøj.

Sydligst i skoven ligger en fredet rundhøj. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag evt. er afklaret med det lokale museum.

Mølleåparken – Nord, er omfattet af fredningen Mølleåen – fra Lyngby til Øresund: <https://www2.blst.dk/nfr/07922.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Skoven indeholder flere steder flotte naturskovstrukturer med stående og liggende dødt ved, en variation af vedplanter, samt en skovbundsflora med flere karakteristiske arter som hvid anemone, hulrodet lærkespore, almindelig bingelurt og enblomstret flitteraks. Der findes enkelte eksemplarer af lavkronende ege, som tydeligt har en anden genetik end de højstammede eksemplarer. Der er og har tilsyneladende ikke været en konsekvent drift af skoven.

Det lille vandhul mod nord ligger relativt skyggefuldt. Der er observeret butsnudet frø og lille vandsalamander i vandhullet.

Vandhullet ligger i tæt nærhed til en anlagt shelterplads. Her er der opsat sheltere, bålplads og borde-bænke sæt, hvilket bevirker en vis rekreativ benyttelse til ophold af både familier og daginstitutioner.

Vandhullet skygges af store vedplanter

Stående dødt ved med mange spættehuller

Storkronet eg ved lysning i skoven

Mølleåparken syd, d. 11/8-2022

Mølleåparken - Syd

Vision/ambition for arealet:

Visionen er at genskabe en mere lysåben skov, med fritstillede gamle egetræer og plads til mere lysåbne dele med mere overdrevskaraktter, og dermed også sikre en mere varieret skovbundsflora tilknyttet lysåben egeskov.

Karakteristiske arter

Stor Flagspætte (*Dendrocopos major*) er en meget specialiseret klatrefugl. Fjerdragten er spraglet i sorte, hvide og røde farver og både hannen og hunnen har en rød undergump, hvilket bl.a. er med til at adskille den fra lille flagspætte. En unik kraniekonstruktion gør, at fuglen ikke får hjernerystelse af at tromme på træstammerne. Deres levevis med at tromme og hugge i træerne og slider så meget på næbbets hornlag, at tre hele næblængder slides op i løbet af ét år.

Mellembrodt star (*Carex divulsa*) er en halvgræs, tilknyttet næringsrig, tør muldbund i lyse skove, langs skovveje og ved krat samt på overdrev. Stænglerne er som hos alle halvgræsser trekantet, hvilket er let at erkende hvis man kører stænglen mellem tommel- og pegefinger. Blomsterstanden er tydeligt mellembrodt, d.v.s. med åbne, bare stykker stængel indskudt mellem blomsterstandene.

Stilk-eg (*Quercus robur*) er det træ i Danmark der lever længst. Den ældste levende eg i Danmark er Kongeegen der står i Jægerspris Nordskov og har en anslået alder på 1500-2000 år. I Jægersborg Dyrehave står Ulvedalsegen der vurderes at være 800-1000 år. Egetræer har igennem deres levetid, mere end 1000 arter af insekter, svampe og fugle tilknyttet.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fritstille de store egetræer ved at tynde kraftigt ud i opvækst af bl.a. ahorn, snebær og andre buske på skrænten.
- Skabe lysninger i skoven/krattet gennem fokuseret veteranisering og fældning af større eksemplarer af særlig ahorn.
- Bekæmpelse af snebær på nederste del af skråning og i vejrabatten gennem forsøg med optrækning.

Stor flagspætte (© TK)

Mellembrodt star - blomsterstand

Stilk eg

Mølleåparken Syd

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

 Begrænse/bekæmpe eksotiske og invasive arter

 Veteranisering af højstammede træer

 Fritstille ege

Driftsformål:

- Fremme urtefloraen på skråningen gennem veteranisering og fritstilling af de store ege
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter gennem veteranisering af ahorn
- Bekæmpe den invasive snebær for at sikre bedre forhold for hjemmehørende arter

0 10 20 30 m

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Skoven afgrænses skarpt mod syd, øst og vest af større veje og private haver. Hele skoven er fredskov.

Ligger i direkte sammenhæng med Mølleåparken Nord mod nord. Mod sydvest ligger den opstemmede del af Mølleåen ved Brede værket, kun adskilt fra Mølleåparken Syd af Lystoftevej og jernbanen.

Mølleåparken – Syd, er omfattet af fredningen Mølleåen – fra Lyngby til Øresund: <https://www2.blst.dk/nfr/07922.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Lille skovstykke på en stejl sydvestvendt skrænt. Skoven indeholder flere steder flotte naturskovstrukturer med stående og liggende dødt ved, rodvæltede, samt en bundflora med flere arter karakteristisk for lysåben skov som liden lærkespore, spydbladet torskemund, mellebrudt star og krat-fladbælg. Store krogede egetræer står spredt på skrænten.

Der foretages ingen regelmæssig drift af skoven, foruden friholdelse af trappen for grene og andet der vokser eller falder ind over den.

Der er anlagt en mindre trappe fra toppen af skrænten ned til vejen. Det er den eneste sti i området og benyttes nok primært af beboere og gæster til Mølleåparken. Området indbyder ikke til anden brug end gennemgang ad trappen.

Gammelt egetræ med spættehuller

Krat-fladbælg

Under de store egetræer på skræningen vokser store bestande af snebær

Rundebakke d. 19. maj 2022

Runde Bakke

Vision/ambition for arealet:

Fremme mere variation og rigere blomstring på det lysåbne areal mod vest. Udvikle naturskovspræg med gode forhold for vedtilknyttede arter og skovbundsflora i løvskovpartiet på Rundebakke.

Karakteristiske arter

Puppesnyltekegle (*Cordyceps militaris*) er små, orange kølleformede svampe, som kan findes fra sensommeren i skovbund og på ugødskede græsarealer. Svampen puppesnyltekegle er atypisk ved at snylte på nedgravede sommerfuglepupper. Men at svampen sidder fast på en sommerfuglepuppe, ser man først, hvis svampen graves op.

Almindelig blåfugl (*Polyommatus icarus*) ses flyvende på meget forskelligartede habitater med blomster og græs, men almindelig blåfugl lægger overvejende sine æg på værtsplanterne kællingetand, harekløver og andre ærteblomstrede planter. Almindelig blåfugl ligner flere andre blåfugle, og mens hannen har ensartet farvede lyseblå overvinger, så er hunnen brun eller blå med orange pletter. Sommerfuglen ses ofte ved aftenstid siddende i den høje vegetation med hovedet nedad.

Ege-labyrinthsvamp (*Daedalea quercina*) kan findes på gamle stubbe af egetræ, men også på tykke udgåede grene på levende træer. Frugtleget er flerårigt, og kan blive mere end 30 cm bredde. Hatteoversiden er okkerbrun, læderbrun, gråbrunlig til næsten lyst gråbrun sandfarvet. På undersiden sidder porer i et fascinerende labyrintsystem.

Forslag til tiltag og indsatser

I den lysåbne del fokuseres driften særligt på at:

- Fremme rig blomstring i urtelaget ved mosaikslåning og mosaikafbrænding.
- Fremme artsvariationen i urtelaget ved assisteret frøspredning af lokalt indsamlede frø fra naturarealer.
- Begrænse vedplantevækst på åbne flader gennem fokuseret slåning.
- Begrænse eksotiske vedplanter til busketter i randarealet.

På den skovbevoksede del fokuseres særligt på at:

- Åbne mere op for sollyset på sydvendte del ved brug af veteranisering af højstammede lodrette træer og udvalgte arter som ahorn og spidsløn.
- Fritstille gamle egetræer for sikre højere solindstråling.
- Bevare lavtkronede bøgetræer.
- Bevare stående hendøende og døde træer og stammer til naturligt forfald.
- Lade partier stå uden indblanding til formidling om urørt skov.
- Varetage publikumshensyn og sikkerhed gennem omlægning af stier og skiltning.

Puppesnyltekegle (© TK)

Almindelig blåfugl (© TK)

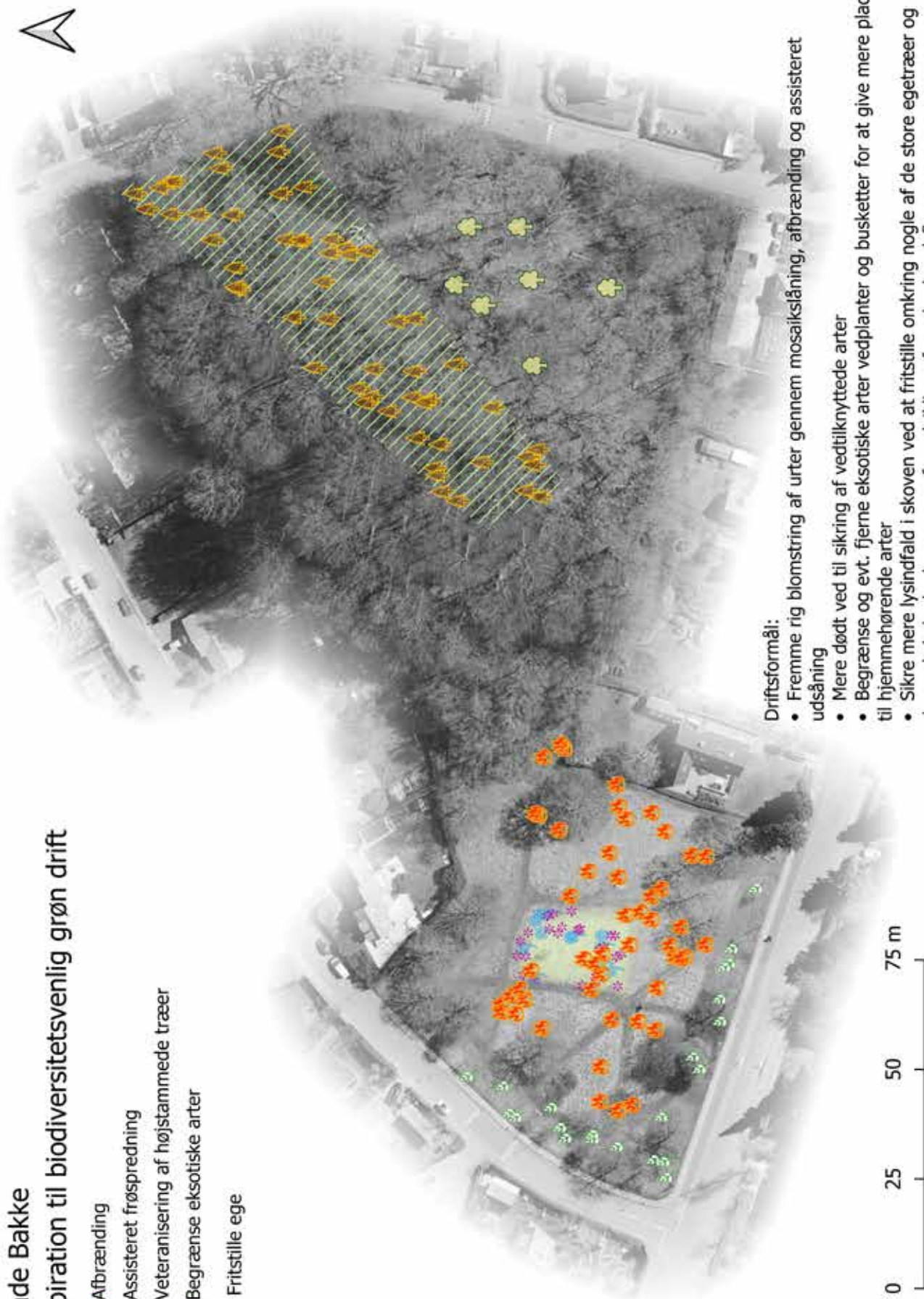

Ege-labyrinthsvamp (© TK)

Runde Bakke

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbraending
- Assisteret frøspredning
- Veteranisering af højstammede træer
- Begrænse eksotiske arter
- Fritstille ege

Driftsformål:

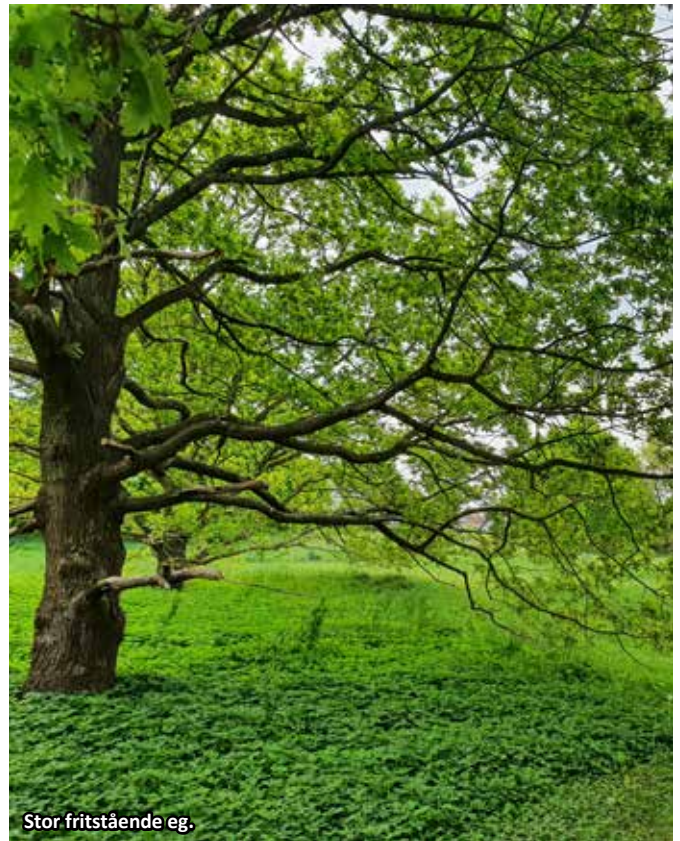
- Fremme rig blomstring af urter gennem mosaikslåning, afbraending og assisteret udsåning
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter
- Begrænse og evt. fjerne eksotiske arter vedplanter og busketter for at give mere plads til hjemmehørende arter
- Sikre mere lysindfald i skoven ved at fritstille omkring nogle af de store egetræer og dermed skabe bedre rammer for udvikling af en skovbundsflora

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

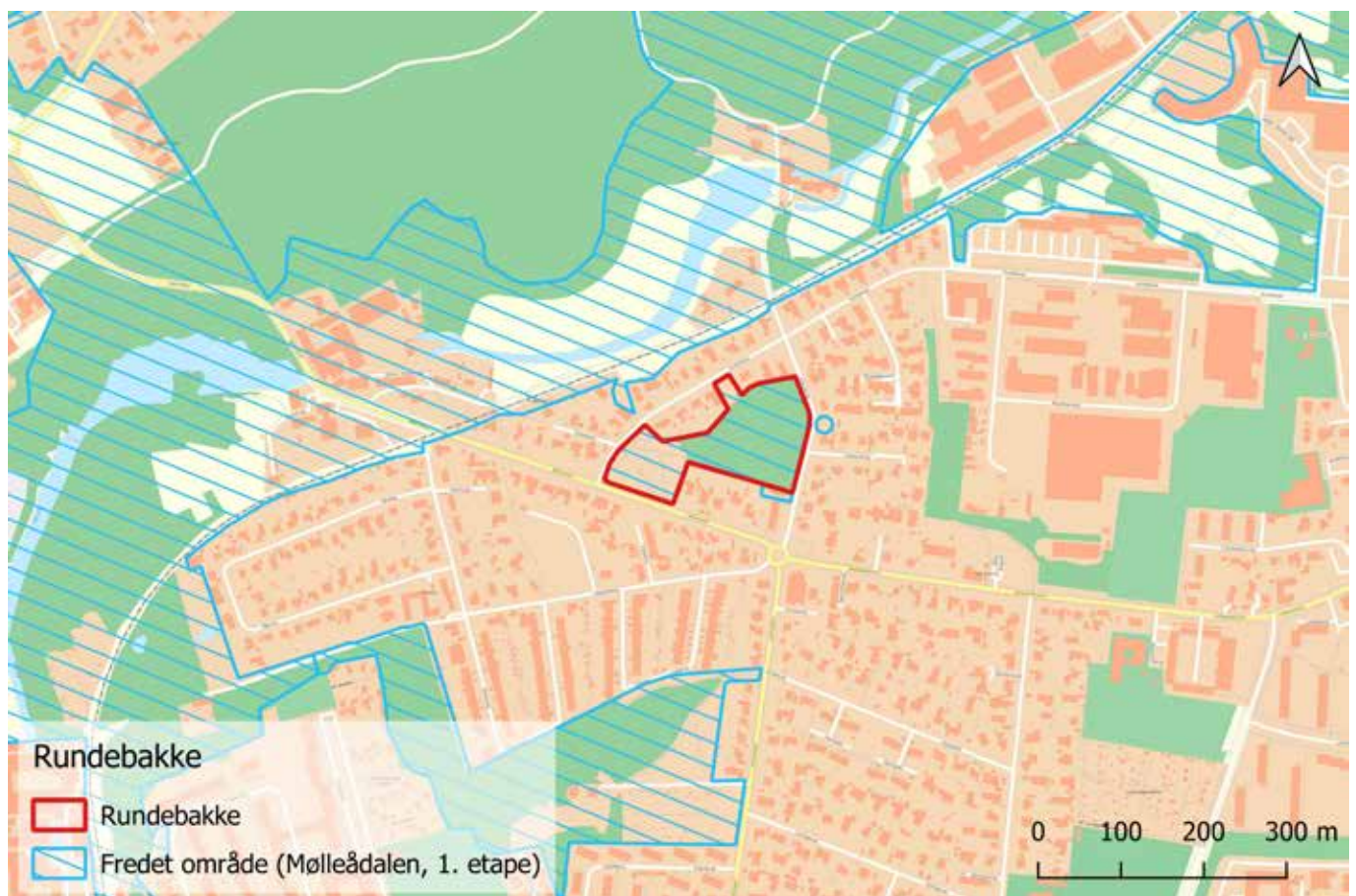
Det lysåbne område mod sydvest har under 2. verdenskrig været benyttet som havelodder, og efterfølgende som landbrugsjord indtil omkring 1960, hvor arealet får status som rekreativt grønt areal sammen med udbygningen af villakvarterer omkring. Den skovbevoksede del mod vest har længere kontinuitet med løvskovssignatur på de ældste målebordsblade. Rundedbakke er ca. 2 ha.

Mod nord er kun kort afstand til værdifuld habitatnatur i Mølleådal, som er omfattet af Natura 2000-området Nedre Mølleådal.

Rundedbakke er omfattet af fredningen for Mølleådal, 1. etape: <https://www2.blst.dk/nfr/07922.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Stor fritstående eg.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Skovpartiet på Rundebakke indeholder flotte naturskovs-strukturer med stående og liggende dødt ved, en variation af vedplanter, samt en skovbundsflora med flere karakteristiske arter som stor konval, lundrapgræs, majblomst, krat-viol, liljekonval, miliegræs, almindelig guldstjerne, hvid anemone, hulrodet lærkespore og enblomstret flitteraks.

Der findes flotte eksempler på lavkronede eksemplarer af ege og bøge, som tydeligt har en anden genetik end de højstammede eksemplarer. Der er flere stier gennem skovpartiet, og på den nordlige skråning holdes et område åbent til kælkebakke. Tilsyneladende ikke nogen konsekvent drift af det skovbevoksede område.

Den lysåbne del er et ekstensivt driftet græsareal med enkeltstående egetræer med fuldt udviklede kroner, og langs vejene randbeplantning med snebær og andre ikke-hjemmehørende vedplanter. Vegetationen er græsdomineret, men pletvis findes overdrevarsarter som almindelig syre, hejrenæb, almindelig røllike, håret høgeurt, harekløver, gul kløver, almindelig kongepen, prikbladet perikon og vårvikke.

På en brandplet centralt på arealet er der fund af flere sjældne svampearter, som svedje-gråblad, dunet askebæger, glat askebæger og octospora excipulata. Arealet gennemskæres af flere trampestier. Der er opstillet et par bænke og et borde-bænkesæt på arealet, som inviterer til rekreativt ophold.

Store bøgetræer på skråningen

Liggende dødt ved - stamme liggende i skovbunden

Lysåben del af bakken.

Syvstjerneskovene

Vision/ambition for arealet:

I den del af Syvstjerneskovene der ligger vest for Mølleåen er visionen at det fortsat skal være et vildnis og henligge uden nogen former for indsatser eller pleje. I den del af Syvstjerneskovene der ligger øst for Mølleåen er visionen at genskabe en mere varieret underskovskov og udvikle et større naturskovpræg med gode forhold for vedtilknyttede arter.

Karakteristiske arter

Tueporesvamp (*Grifola frondosa*) (VU) er en vednedbrydende svamp der fortrinsvis vokser under levende egetræer. Svampen nedbryder den del af veddet der kaldes lignin, der sikrer at veddet har en stor styrke. Når ligningen er nedbrudt, er den tilbageværende del er en hvid og osteagtig sprød muld. Den er ret sjælden og angivet som sårbar (VU) på den danske rødliste.

Hvinand (*Bucephala clangula*) er en mindre dykand med meget gule øjne. Hannen har et karakteristisk sort hoved med hvide kinder. Den bygger sin rede i hule træer nær søer eller vandløb omkranset af skov, den benytter dog også gerne opsatte redekasser. Forladte redehuller efter sortspætten er i høj kurs. Så snart æggene klækker må ællingerne tage springet fra reden der kan være op til 7 meter over jorden.

Brunflagermus (*Nyctalus noctula*) er en af de største arter af flagermus i Danmark. Den lever udelukkende af insekter som biller, myg og natsværmere som den fanger i hurtig flugt når den jager højt over trætoppene eller i åbent terræn. Brunflagermus søger, modsat mange andre arter af flagermus, meget

sjældent ind i huse eller huler. Den har oftest både sommer- og vinterkvarter i hule træer.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fritstille de store egetræer ved at tynde ud i opvækst af ahorn og spidsløn.
- Småveteranisering af nogle af de høje ranke bøge for at skabe en større variation i træernes nedbrydningsstadier
- Løbende indplantning af småbuske der kan være med til at skabe en underskov samt øge variationen af denne.
- Skabe lysninger i skoven gennem fokuseret veteranisering og evt. fældning.
- Sikre at de mindre træer og buske der vokser op i lysningerne er typiske arter for underskoven af bøge- og blandede løvtræsskove som bla. almindelig hvidtjorn, slåen, mirabel eller blomme.
- Sikre mere liggende dødt ved at efterlade grenene efter beskæring og stammer efter fældning.
- Sikre mere stående dødt ved, ved at beskære risikotræer på måder så større dele af træet får lov at stå.

Der er et ønske om at undersøge muligheden for at fritlægge et rørlagt vandløb i skoven. Vandløbet har sit udløb nordvest for nyttehaverne.

Syvstjerneskov

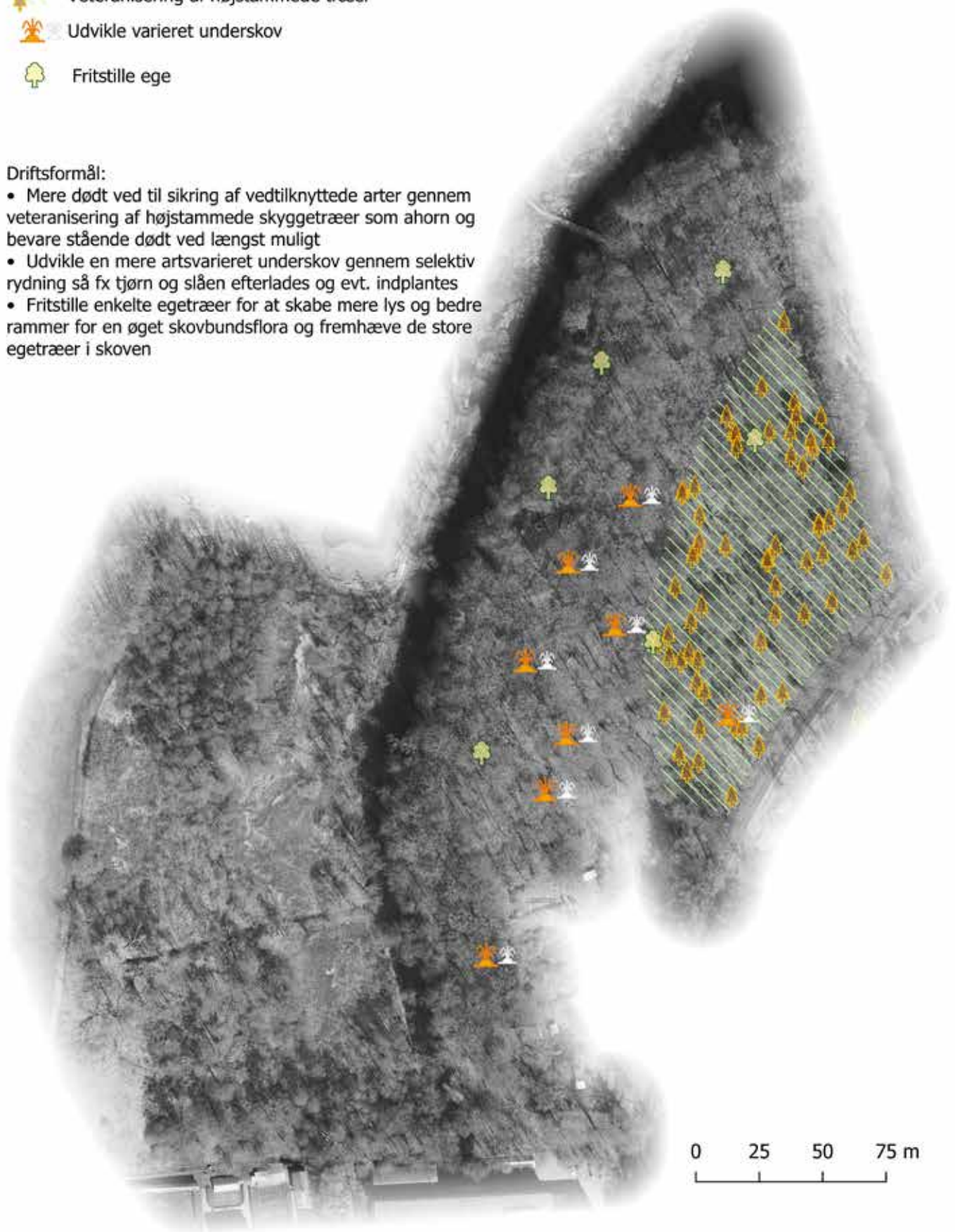
Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Veteranisering af højstammede træer
- Udvikle varieret underskov
- Fritstille ege

Driftsformål:

- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter gennem veteranisering af højstammede skygetræer som ahorn og bevare stående dødt ved længst muligt
- Udvikle en mere artsvarieret underskov gennem selektiv rydning så fx tjørn og slåen efterlades og evt. indplantes
- Fritstille enkelte egetræer for at skabe mere lys og bedre rammer for en øget skovbundsflora og fremhæve de store egetræer i skoven

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Skoven deles af Mølleåen. Den vestlige del af skoven er primært birke- og pilesump og beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Den østlige del af skoven er kortlagt som naturmæssigt værdifuld egedomineret skov med stor strukturel variation (§25 skov). Mod nordvest grænser området op til Natura2000-området Nedre Mølleådal og anden værdifuld løvskov.

Syvtjerneskov er omfattet af fredningen Mølleåen – fra Lyngby til Øresund: <https://www2.blst.dk/nfr/07922.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Død stamme - et værdifuldt levested for mange arter af bl.a. biller og svampe

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Skoven på østsiden af Mølleåen har stor naturmæssig værdi i områdets kontinuitet som skov, dog med en eller anden form for skovdrift gennem tiden, samt dens direkte sammenhæng med Mølleåen. Området er domineret af relativt ensaldrende, højstammede og ranke ege og bøge. Dog er skovbrynet ned til Mølleåen en undtagelse. Her står der store gamle ege- og bøgetræer i forskellige stadier af nedbrydning.

Størstedelen af skoven har været forstlig drevet, indtil formodentlig få årtier siden. Området domineres derfor også af høje ranke træer med kun meget få træer og buske i underskoven. Da skovdriften er ophørt, er der gode muligheder for at sikre en mere artsrig og varieret underskov. Der foretages på nuværende tidspunkt ingen væsentlig drift i området, bortset fra sikring af risikotræer.

Området ligger meget bynært og der er stor aktivitet i skoven hele året rundt. Der er et helt netværk af anlagte stier som benyttes af alle de besøgene til gang og løb. Derudover foregår der også stor aktivitet mellem træerne af bl.a. skole- og børnehavebørn på tur. Mod syd benyttes en del af skoven som nyttehaver. Området med nyttehaverne er blevet dyrket siden efterkrigstiden som mindre lodder og sidenhen overgået til de nuværende små nyttehaver.

Skovmosen på vest siden af Mølleåen har stor naturværdi som urørt skovmose, hvor der ikke foretages nogen former for drift og der kun er meget begrænset adgang for offentligheden.

Baseret på fund fra arter.dk er der de seneste 10 år fundet 55 forskellige arter af svampe på hele lokaliteten. En stor del af disse er vednedbrydende og knyttet til løvtræer som eg og bøg, både levende og dødt ved.

Stående dødt ved - stor død stamme uden krone

Skovbrynet ud mod Mølleåen

Liggende dødt ved - stor stamme liggende i skovbunden

Tordals Mose d. 16. juni 2022

Tordals Mose

Vision/ambition for arealet:

Tordals Mose er den allermest velegnede af lokaliteterne, til at realisere mere vild og selvforvaltende natur. Den gamle tunneldal mellem Lyngby centrum og Øresund rummer nemlig eksisterende naturelementer, der kan udvikles og bygges videre på. I det kuperede landskab findes en relativ artsrig flora knyttet til naturtyper som krat og skov, mose, eng og overdrev. Særligt de mange overgangszoner mellem de forskellige naturtyper, gør levestederne værdifulde for biodiversiteten.

De mange forskellige naturtyper kombineret med det relativt høje, eksisterende kvalitetsniveau, naturkontinuitet, det kuperede terræn og god sammenhæng med naturrige omgivelser, udgør et grundlag og potentiale, som man slet ikke får ved at starte ud på fx et fladt, dyrket areal.

Det er derfor visionen at bruge de bedste virkemidler og basere driften på helårsgræssende heste og/eller okser, og skabe et naturområde hvor naturpotentialet forløses ved brug af en høj grad af naturlige processer og dynamikker.

Forslag til tiltag og indsatser

Der arbejdes hen mod at etablere én stor samlet hegning til helårsgræssende dyr og at gøre den så stor som muligt.

Det er arealets størrelse og natursammensætning, der er afgørende for hvilke og hvor mange græsningsdyr området kan rumme. Det er vigtigt at vælge velegnede dyr og dyreholdere, med erfaring fra lignende helårsgræssende dyrehold på naturarealer. En mulighed kunne være en mindre hesteflok på 5-7 individer på 20-30 hektar. Naturmæssigt vil en blanding af heste og kvæg af små og nøjsomme racer være en bedre løsning.

Helårsgræssende dyrehold kendetegnes ved at dyrene tilses, men at dyrene som udgangspunkt klarer sig selv året rundt på arealet. Ved ikke at yde tilskudsfordring til dyrene, lærer de arealet og græsningsforholdene at kende. På den måde opnår dyrene erfaring i at udnytte mulighederne på alle årstider og påvirker naturen mere alsidigt. Dyreholdets størrelse og sammensætning justeres løbende, så tilskudsfordring og periodisk forflytning til stald eller andre arealer ikke eller kun undtagelsesvist sker. Der sikres jævnlige besøg fra en dyrlæge for at sikre dyrenes huld og trivsel.

Den direkte sammenhæng med Ermelunden mod øst rummer gode muligheder for synergier og udvikling af biodiversiteten på endnu større arealer, og det er oplagt på sigt at søge samarbejde med Naturstyrelsen og Gentofte kommune.

Driften fokuseres særligt på at

- De græssende dyr leverer en dynamik året rundt, der holder enge, overdrev, vandhulsbredder mv. tilpas åbne og varierede, aktivt spreder frømateriale og efterlader lort i landskabet. Græsningsdyrene holdes som ikke-fodrede og ikke-opsøgende overfor publikum, og der formidles målrettet om dyreholdets karakter og formål.
- Dyrene holdes (så vidt muligt) uden medicinering mod indvoldparasitter, så lortene kan være levesteder for insekter, svampe og andre organismer der lever af at nedbryde lort, samt øge fødeudbuddet for de næste led i fødekæderne (fx insektædende fugle som stære m.fl.).

Driftstiltag der kan arbejdes på frem mod etablering af græsning

- Fritstille enkelte egetræer og andre store lystræer.
- Veteranisering af højstammede skyggetræer som ahorn.
- Bevare og udvide åbent vandspejl på sydsiden af søen.
- Afbrænding af udvalgte mindre områder med meget højt græsdomineret vegetation.

De tiltag der kan arbejdes med frem mod at der etableres græsning på større arealer i området har til hensigt bl.a. at bevare eller skabe variationer og flere mikrohabitater i området. Når græsningen er fuldt etableret, vil dyrene fortsætte arbejdet med at skabe denne variation og der er formentlig ikke behov for at der foretages yderligere driftstiltag i området.

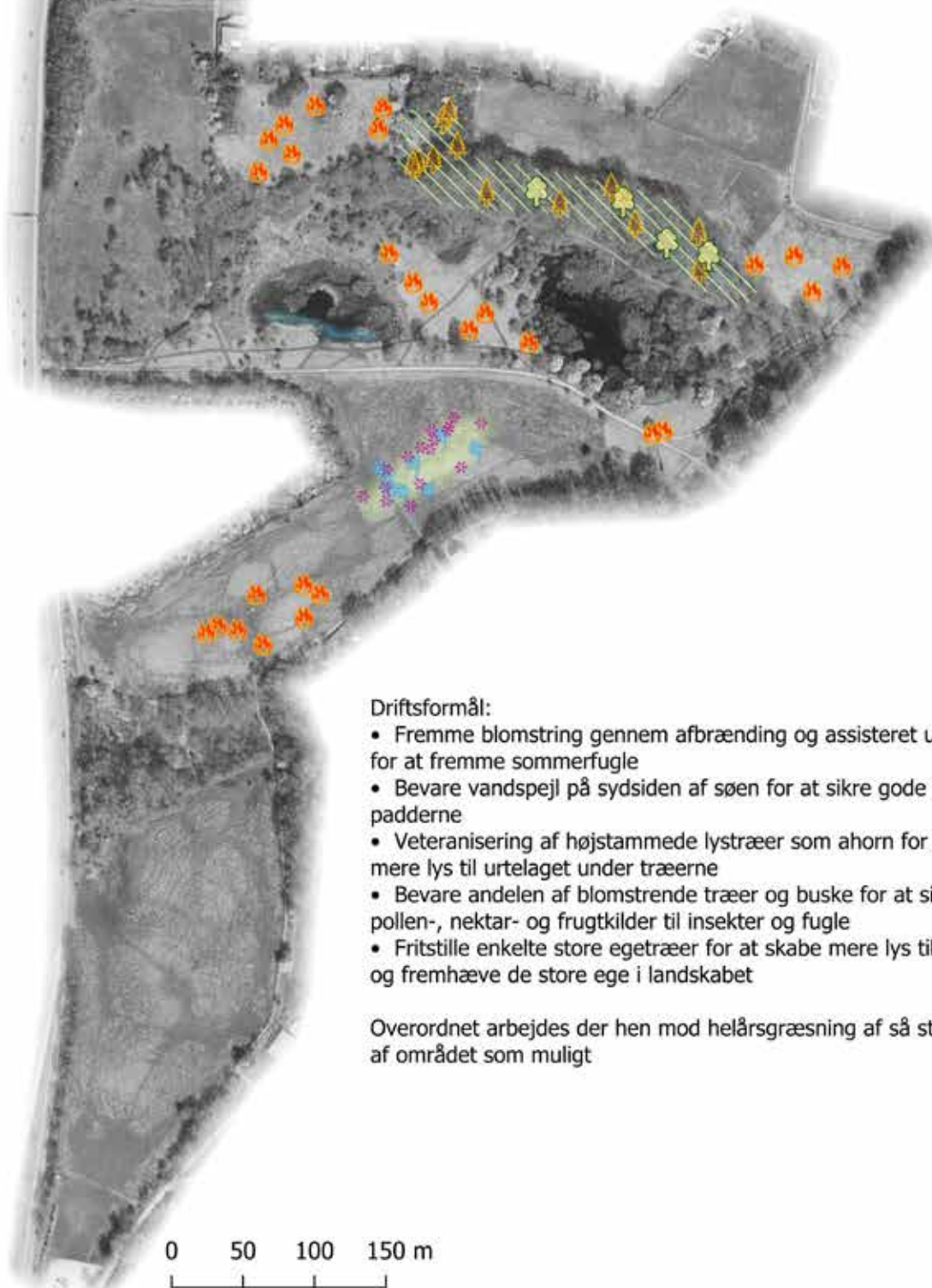
Tordals Mose d. 16. juni 2022

Tordals Mose

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbrænding
- Assisteret frøspredning
- Bevaring af vandspejl
- Veteranisering af højstammede lyst træer som ahorn
- Fritstille ege

Driftsformål:

- Fremme blomstring gennem afbrænding og assisteret udsåning for at fremme sommerfugle
- Bevare vandspejl på sydsiden af søen for at sikre gode forhold for padderne
- Veteranisering af højstammede lyst træer som ahorn for at skabe mere lys til urtelaget under træerne
- Bevare andelen af blomstrende træer og buske for at sikre pollen-, nektar- og frugtkilder til insekter og fugle
- Fritstille enkelte store egetræer for at skabe mere lys til urtelaget og fremhæve de store ege i landskabet

Overordnet arbejdes der hen mod helårsgræsning af så stor en del af området som muligt

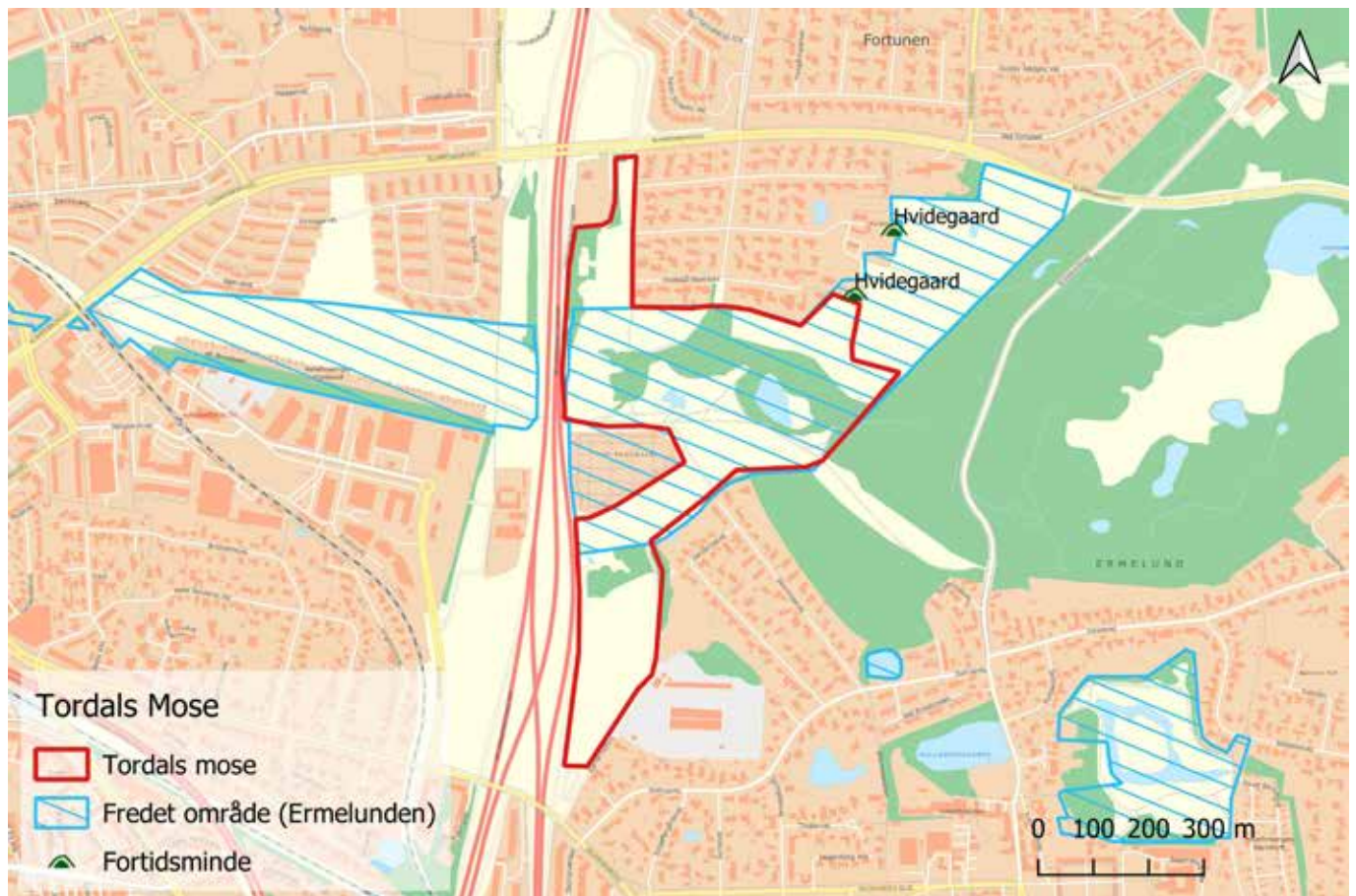
Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Tordals Mose med tilstødende arealer mod nord og syd er ca. 22 ha. De centrale dele i området har lang kontinuitet som naturarealer og er omfattet af §3 som vandhul og moser, mens arealerne mod nord og syd har været benyttet som landbrugsmæssige dyrknings- og græsningsarealer.

Arealet grænser mod øst op til naturmæssigt værdifuld skov ved Ermelunden, som ligger i direkte tilknytning til Natura 2000-området Jægersborg Dyrehave.

En stor del af området er omfattet af fredningen for den grønne landskabskile ved Ermelunden: <https://www2.blst.dk/nfr/07931.00.pdf>.

På og i umiddelbar nærhed til arealet ligger desuden flere fredede kulturhistorisk anlæg med omgivelser, som Garderhøjfortet, Fæstningskanalen, Ermelund-gennemgravningen, og en rundhøj øst for Hvidegårdsparken.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Lokalitetens eksisterende naturværdier er særligt knyttet til naturtyperne græsland, sø, mose, og gammel løvskov. Området bør derfor driftes med fokus på at bevare og styrke græslandsnaturen, de store gamle træer samt vandhuls- og kærfloraen, hvor der er kendskab til mange naturværdier.

Skovpartierne er domineret af områder med tæt opvækst af vedplanter, og kun stedvist findes skovbundsflora af almindelig guldstjerne, gul anemone, hulrodet lærkespore, hvid anemone, liden lærkespore, vorterod, almindelig bingelurt, skovløg, skovgaltetand og skovfladbælg. Der er i disse skovpartier med tilhørende skovbryn også observeret vedboende og blomstersøgende biller som blank lindebuk, hvidtjørnshvæpsbuk, lille hvepsbuk og tobaksfarvet blomsterbuk.

Der er i området også observeret fuglearter som nattergal, løvsanger, tornsanger, gøg, kærsanger, rødrygget tornskade og træløber, der alle sandsynligvis yngler i området.

I de fugtige dele omkring søerne findes kærflora med gul fladbælg, kattehale, kåltidsel, langbladet ranunkel, sværtelvæld, vandmynte, vandrøllike, brudelys, almindelig fredløs, og engstorkenæb. I vandhullerne er der kendskab til grøn frø, lille vandsalamander, butsnudet frø og skrubtudse.

Stedvist findes kvaliteter i vegetationen med ret talrig forekomst af mørk kongelys, og mere spredt forekommende i området er almindelig knopurt, merian og almindelig ager-måne. Disse plantearter indikerer naturtypen kalkoverdrev. En

række andre ualmindelige arter er også med til at understrege områdets kvalitet, fx: æble-rose, vild løg, bugtet kløver, gul fladbælg og alm. kællingetand. Men i hovedtræk er tilstanden og udviklingsretningen i de ugræssede dele, varierende stadier af højstaudesamfund og krat med dominans af store grove græsser og urter som flere steder især domineres af draphavre, alm. hundegræs og sildig gyldenris.

Blomsterfloretiltrækker insekter, fx en række sommerfugle som admiral, almindelig blåfugl, blåhale, det hvide w, nældens takvinge, nældesommerfugl og dagpåfugleøje.

Der er i de senere år lavet tiltag for at begrænse den tætte opvækst af ahorn, ved at ringe større frøbærende træer. Det vestlige vandhul holdes åbent langs den sydlige bred, især med fokus på at tilgodese padders yngleforhold. Derudover er driften relativt begrænset og sigter primært mod at servicere publikums ophold og færdsel på det velplejede stisystem.

Området benyttes primært af borgere fra de nærliggende vil-lakvarterer og cyklister der benytter den store gennemkørende sti. Den store mængde tilgængelige data vidner desuden om at en del naturentusiaster også kommer i området. Der holdes flere stier i området og der er opsat enkelte borde-bænkesæt omkring vandhullerne.

Karakteristiske arter

Mørk kongelys (*Verbascum nigrum*) er knyttet til solrige og tørre naturarealer med kalkrig jord. Mørk kongelys blomster i sommerperioden, og er karakteristisk med sine spir med solgule blomster med næsten lilla blomstermidte. Det er en toårig plante, som er afhængig af at der er nogen forstyrrelse af jordbunden for at kunne etablere sig årligt med nye rosetplanter, og derfor vil arten respondere positivt på den dynamik som helårsgræssende dyr leverer til en lokalitet.

Rødrygget tornskade (*Lanius collurio*) holder udikig efter insekter, men også frøer, firben, små gnavere og småfugle fra vagtposter i træer og buske. I perioder med fødeoverskud kan fuglen ses gemme forråd ved at spidde byttet på tornede

vedplanter. Rødrygget tornskade er karakterart for varierede landskaber med spredte træer og buskads, og hvis arten etablerer sig som ynglefugl i området er det en god indikation på at forvaltningen for en øget biodiversitet virker.

Snog (*Natrix natrix*) kræver et afvekslende landskab med solbeskinnede søer omgivet af eng, mose, krat og tørre arealer med overvintringsmuligheder under f.eks. ældre træer og stenbunker, og æglægningspladser i bunker af komposterende plantematerialer. Snogen er afhængig af vådområder med store populationer af frøer som fødegrundlag, og jagten foregår både i vand og på land.

Mørk kongelys

Rødrygget tornskade (© TK)

Snog

Troldhøj og Trydes Krat

Vision/ambition for arealet:

Visionen er at bevare de gamle egetræer og udvikle flere værdifulde skovkarakterer på skråningerne. De solbeskinnede skovbryn og på de lysåbne arealer udvikles mod mere blomstring og variation.

Karakteristiske arter

Hvid anemone (*Anemone nemorosa*) kan danne forårsblomstrende hvide tæpper i løvskove og krat. Særligt udbredt er dette fænomen i skove og krat med lang kontinuitet af uberørthed for hvid anemone er langsom til at sprede sig til nye områder.

Egern (*Sciurus vulgaris*) bevæger sig hurtigt og elegant gennem skoven og kan springe mellem trækronerne. Den buskede hale er vigtig for egernets akrobatiske virke. Egern bygger deres reder højt oppe i træer med tætte kroner, og typisk i nåltræer. Rederne er svære at få øje på, selvom de er på størrelse med en badebold.

Spætmeise (*Sitta europaea*) kan som den eneste danske fugleart både klatre op og ned ad træstammer. Spætmejsen yngler i huller i gamle træer eller overtager de huller, som spætter har udhugget og tidligere benyttet. Den kliner hullet til med ler, så kun den selv kun akkurat kan komme ind, på den måde undgår den for megen konkurrence med andre hulrugende fugle. Dens kald er de høje klangfulde og letgenkendelige dvyt-dvyt-dvyt.

Forslag til tiltag og indsatser

På de skovbevoksede skråninger fokuseres driften særligt på at:

- Fritstille gamle egetræer og træruiner for højere solindstråling til stammerne.
- Bevare stående hendøende og døde træer og stammer til naturligt forfald.
- Bevare gamle hasselkrat.
- Skabe mere stående dødt ved veteranisering af de høje ranke bøge og ege for større variation i træernes nedbrydningsstadier.
- I udvalgte områder bevares opvækst af udvalgte buske som hassel, hvidtjørn og mirabel for at understøtte en mere varieret underskov.
- Varetage publikumshensyn og sikkerhed gennem omlægning af stier og skiltning.

I de lysåbne dele fokuseres driften særligt på at:

- I udvalgte solbeskinnede områder fremme artsvariationen i urtelaget ved assisteret frøspredning af lokalt indsamlede frø fra naturarealer.
- Foretage mosaikafbrænding af den østlige del.
- Udvikle bredere skovbryn og udviske de skarpe overgange mod lysåbne arealer.
- Fremme andelen af hvidblomstrende buske og træer i solbeskinnede skovbryn.

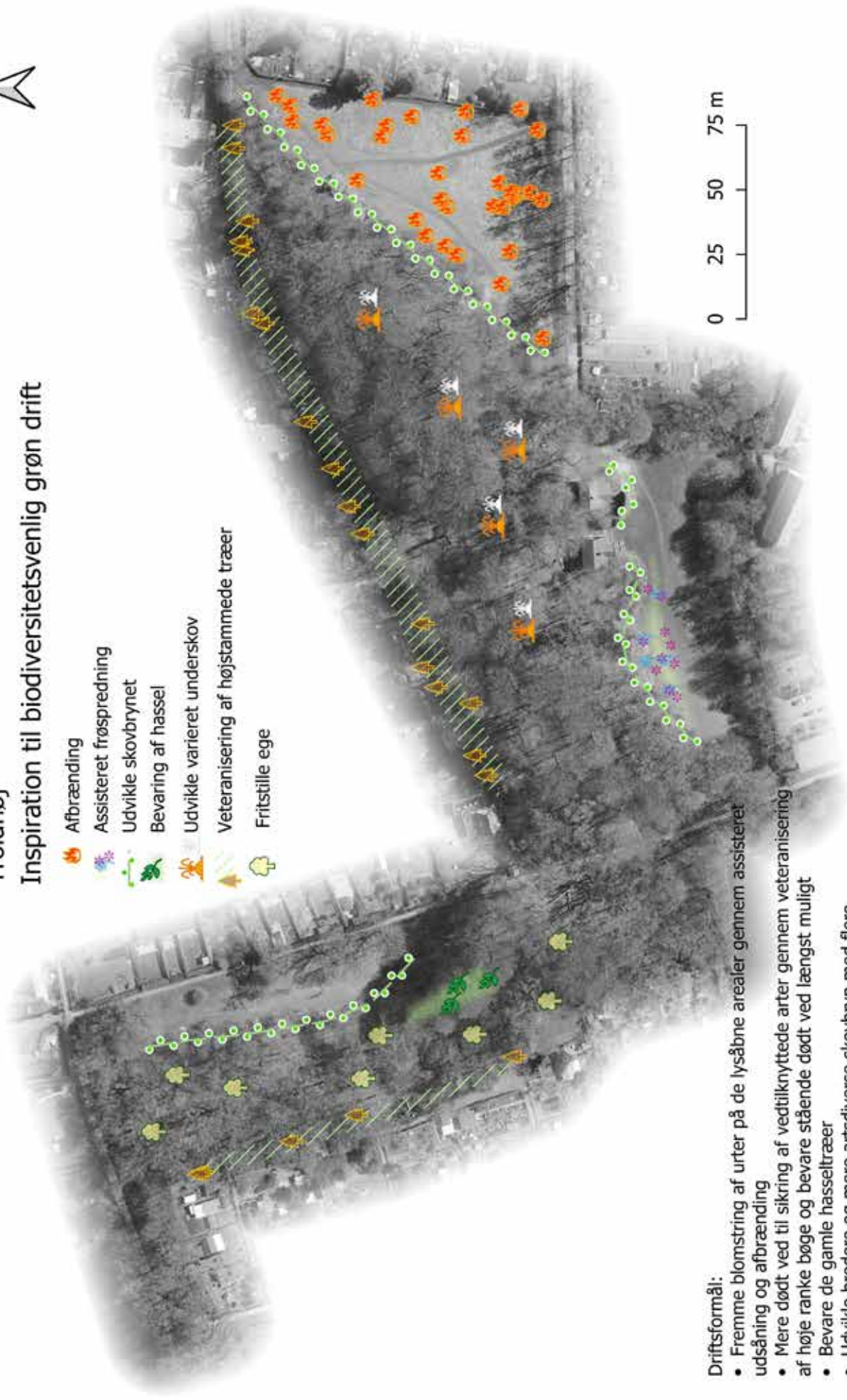

Troldhøj

Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbrænding
- Assisteret frøspredning
- Udvikle skovbrynet
- Bevaring af hassel
- Udvikle varieret underskov
- Veteranisering af højstammede træer
- Fritstille ege

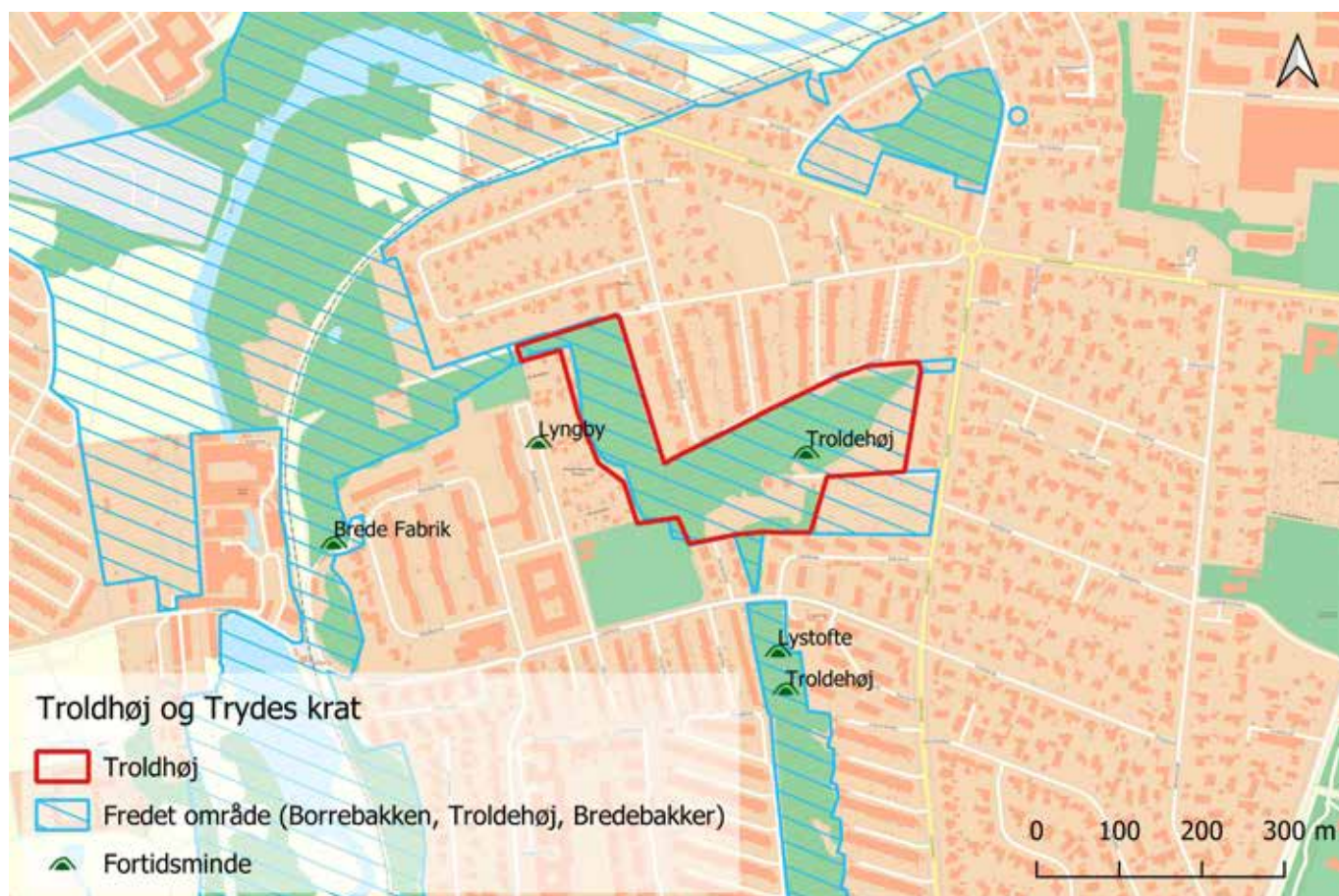
Driftsformål:

- Fremme blomstring af urter på de lysåbne arealer gennem assisteret udsåning og afbrænding
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter gennem veteranisering af høje ranke bøge og bevare stående dødt ved længst muligt
- Bevare de gamle hasseltræer
- Udvikle bredere og mere artsdiverse skovbryn med flere hvidblomstrede træer og buske for at fremme arter tilknyttet overgangszonen mellem skov og lysåbne arealer

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Lokaliteten står mod vest i forbindelse med Mølleåparken Nord og selve Mølleådalen. Det vestlige skovparti er kortlagt som naturmæssigt værdifuld egedomineret skov, og den østlige del er kortlagt som naturmæssigt værdifuld bøgedomineret skov (§25 skov).

Lokaliteten er omfattet af fredningen Borrebakken, Troldhøj, Bredebakker: <http://www2.blst.dk/nfr/08036.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Det sammenhængende bånd af løvskovsarealer på Troldhøj er på skrånende arealer med orientering mod nord, øst og syd.

Skovarealerne har lang kontinuitet og særligt i den vestlige del findes flere gamle ege med stor naturværdi, partier med stående og liggende dødt ved, ældre hasselkrat samt en variation af vedplanter.

Skovbundsfloraen har flere karakteristiske arter som hvid anemone, almindelig guldstjerne, enblomstret flitteraks og almindelig bingelurt.

Størsteparten af skovbrynene er varierede med hassel, hvidtjørn, almindelig hæg, hyld, mirabel, fuglekirsebær, brombær, foruden skovelm, ahorn, spidsløn, bøg og eg.

De lysåbne arealer mod vest og syd har karakter af traditionelle plæner, og i arealet mod Islandsvej er der etableret områder med forårsblomstrende løg i plænen. Mod øst (Kulsviervej) findes et større lysåbent areal, som er domineret af høj vegetation af rose, hindbær og græsser.

Der er et helt netværk af anlagte stier som benyttes af alle de besøgene til gang og løb. Derudover foregår der også stor aktivitet mellem træerne af bl.a. spejdere, og skole- og børnehavebørn på tur.

Åmosebakken d. 10. maj 2022

Åmosebakken

Vision/ambition for lokaliteten

Skabe bedre vilkår for områdets talrige dagsommerfugle, men også for de mere anonyme insekter og smådyr, som trives med variationen på overgangen mellem den lysåbne Åmosebakke og den skovbevoksede Lyngby Åmose.

Karakteristiske arter

Stålorm (*Anquis fragilis*) mestrer ligesom firben tricket med at knække halen af, hvis den angribes fx af en fugl. Stålorme trives i naturområder med både sol og skygge, og opholder sig mest i skjul under stammer og sten. Stålorme lever især af snegle og regnorme, men også af insekter, tusindben og edderkopper.

Lille ildfugl (*Lycaena phlaeas*) er en lille lynhurtig flyver med karakteristiske rødorange vinger med sorte pletter og en brunlig rand. Lille ildfugl lever fra april til oktober mellem forskellige blomster, men lægger kun æg på planten almindelig syre her på Åmosebakken. Sommerfuglen har normalt tre generationer om året i Danmark, og efterårets generation overvintrer som larve.

Stor hvepsebuk (*Plagiontus arcuatus*) og dens mindre sjældne slægtning Lille hvepsebuk (*Clytus arietis*) er iøjnefaldende hvepselignende biller, som kan ses søge føde på blomster fra fx skærplanter, tjørn og brombær. Hvepsebukkene lægger æg i

udgåede eller døende stammer af eg, bøg og andre løvtræer. Her lever larverne i 2 år inden forvandlingen til de voksne biller.

Forslag til tiltag og indsatser

Driften fokuseres særligt på at

- Fremme rig blomstring i urtelaget gennem forskellige tiltag, som nænsomt høslæt, afbrænding i mosaik og/eller græsning, som vil skåne de myreskabte tuestrukturer. Slåning bør kun foretages på arealer hvor det ikke skader vegetations- og jordbundsstrukturen, som bl.a. myretuer.
- Fremme artsvariationen i urtelaget ved assisteret frøspredning af lokalt indsamlede frø fra naturarealer.
- Bevare andelen af blomstrende træer og buske og fortsætte den igangværende rydning af vedplanteopvækst (bevar bl.a. rosenbuske).
- Fremme mængden af dødt ved gennem udlægning af stammer, gerne på solbeskinnede steder.
- Bevare alle de gamle hasseltræer.
- Overveje indsats mod invasive arter (ikke angivet på kortet).

Lille ildfugl

Lille hvepsebuk (© TK)

Stålorm

Åmosebakken

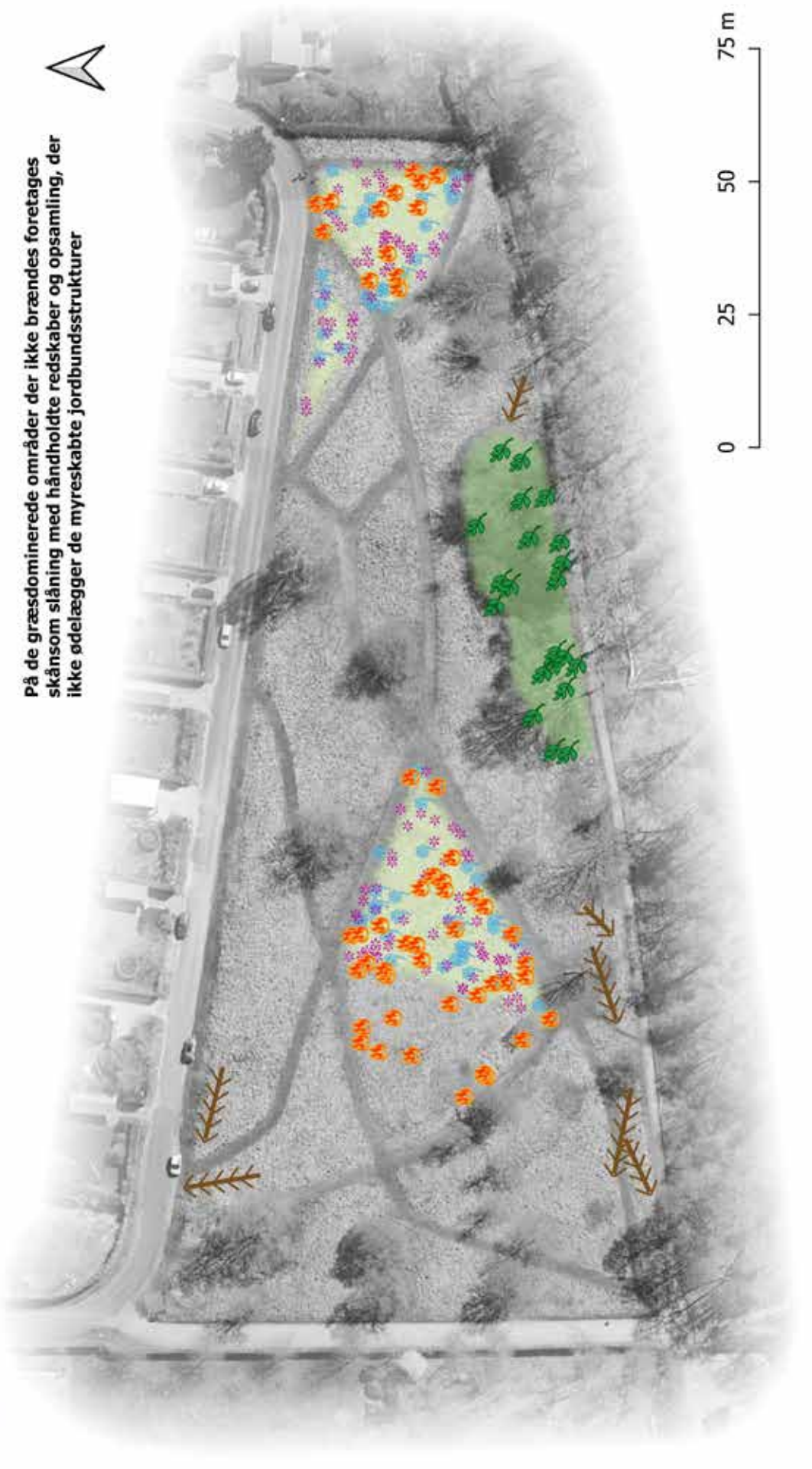
Inspiration til biodiversitetsvenlig grøn drift

- Afbænding
- Assisteret frøspredning
- Bevaring af hassel
- Dødt ved >25 diameter (forslag til placering)

Driftsformål:

- Fremme blomstring af urter gennem afbænding og udsåning
- Mere dødt ved til sikring af vedtilknyttede arter gennem udlægning af stammer, gerne på solbeskinnede områder
- Bevare de gamle hassel mod syd
- Bevare andelen af blomstrende træer og buske

På de græsdominerede områder der ikke brændes foretages skånsom slåning med håndholdte redskaber og opsamlng, der ikke ødelægger de myreskabte jordbundsstrukturer

Naturmæssig sammenhæng og evt. restriktioner

Åmosebakken er en sydvendt skråning på ca. 1,5 ha.

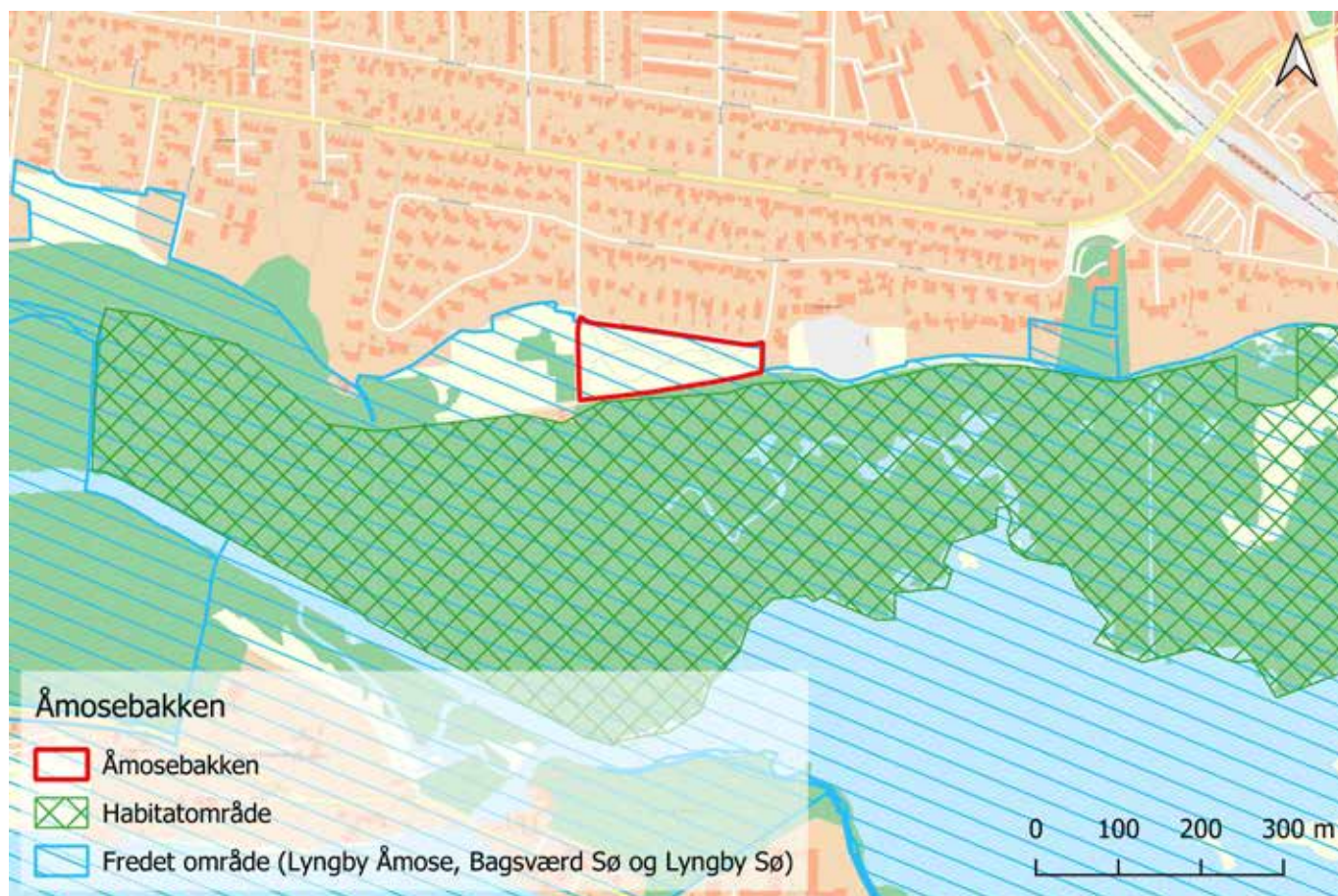
Arealet er overgået fra landbrugsareal til rekreativt grønt areal sammen med etableringen af villaområdet i 1950'erne og har været drevet ekstensivt gennem hele perioden.

Mod syd grænser arealet op til værdifuld skovhabitatnatur i Lyngby Åmose, som er en del af Natura 2000-området Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov.

Åmosebakken er omfattet af fredningen for Lyngby Åmose, Bagsværd Sø og Lyngby Sø: <https://www2.blst.dk/nfr/08103.00.pdf>. Driftsmyndigheden skal sikre at nye tiltag ikke er i strid med fredningens formål.

Klopstocks Eg, står ved stien mellem Åmosebakken og Lyngby Åmose

Nuværende naturværdier, drift og rekreativ benyttelse

Lokaliteten er levested for flere sjældne arter af insekter og har potentiale for at blive en insektrig lokalitet med mulighed for endnu flere naturoplevelser for de besøgende.

Baseret på fund i databaserne Arter.dk og Naturbasen fra de seneste 10 år, er Åmosebakken levested for Sort blomsterbuk (*Strictoleptura scutellata*), rødlistet NT, og Stor hvepsebuk (*Plagionotus arcuatus*). Begge arter er knyttet til levesteder med døde eller døende løvtræstammer, primært eg og bøg.

De truede arter Stor Enggræshoppe (*Chorthippus dorsatus*), rødlistet EN og Krogtæge (*Podops inunctus*), rødlistet NT er ligeledes registreret på Åmosebakken. Begge arter er knyttet til fugtige, varme og græsrigge lokaliteter, og førstnævnte har desuden behov for blotlagt jord til æglægning.

Derudover er der registreret 17 forskellige arter af dagaktive sommerfugle på arealet.

Græs- og urtelaget er domineret af draphavre og hundegræs, og kun stedvist findes blomstrende urter som stor fladstjerne, almindelig syre, prikbladet perikon, smalbladet vikke, lancet-vejbred, vild kørvel, rødkløver, humlesneglebælg, engkarse og løgkarse. Foruden kulturplanter spredt fra haverne, som skvalderkål, lupin, sildig gyldenris og liden singrøn.

Åmosebakken er en ekstensivt drevet græsflade på sydvendt skrånende terræn med solitære træer og buske, som æble, seljerøn, birk, hassel, roser og gedebled. I arealets sydlige rand findes et mindre område med krat af ældre hassel og mirabel med flere udgåede stammer. På den øvrige del af arealet er der fældet flere store træer indenfor de seneste 10 år, men der er ikke efterladt døde stammer mv. på arealet.

Der er ingen regelmæssig slåningspraksis, og de mange års ekstensiv drift har skabt mulighed for udvikling af myreskabte tuer på de centrale dele af skråningen, som bidrager til en særlig mikrotopografi og blotlagt solbeskinnet jord. Den fremtidige drift bør fokusere på i videst muligt omfang at bevare disse strukturer.

Arealet gennemskæres af flere slåede trampestier, som leder besøgende fra villakvarteret til stisystemerne ved Lyngby Åmose. Der er ingen rekreative anlæg til egentligt ophold, og de besøgende vurderes at være forbipasserende eller hundeluffere på småture.

Blomstrende stor fladstjerne

De gamle hassel er vigtige strukturelle elementer og både de levende og de døde dele fungerer også som levesteder.

Fritstående stor og blomstrende selje-røn

Driftsanbefalinger

På de næste sider beskrives hvert af de foreslåede tiltag eller indsatser lidt nærmere, med hovedvægt på elementets biodiversitetsmæssige betydning, forslag til anlæg (hvis dette kræves) samt anvisninger til fremtidig drift, der tager hensyn til den lokale biodiversitet.

Følgende indsatser/elementer/tiltag er foreslået på en eller flere lokaliteter:

Græs og urter

Plæne arealer kan få stor værdi for den lokale biodiversitet, med en mere varieret sammensætning af arter med indblanding af blomstrende urter. Flere blomster betyder flere insekter og flere insektædere.

Flere blomster 🐝 flere insekter 🐝 flere insektædere

Sammensætningen af plantearter på et areal er blandt andet et resultat af driften på arealet, og det er derfor muligt at påvirke artssammensætningen ved at ændre driften. Det er afgørende, at de planter, man ønsker at fremme, har mulighed for at gennemføre en hel livscyklus, dvs. spiring, blomstring og frøspredning.

Med slåninger på uhensigtsmæssige tidspunkter af året eller af for stor hyppighed udkonkurreres mange arter, og artsdiversiteten af både planter og dyr falder. Samtidig er mange af vores hjemmehørende planter afhængige af en vis grad af forstyrrelse. Undlader man helt at slå græsset, efterlades en dyne af visent plantemateriale (fjerne), der skygger for lys og varme og tilfører næringsstoffer, hvilket ligeledes begrænser artsrigdommen.

Veltilrettelagte driftsmetoder, tilpasset de ønsker der måtte være til et givent areals funktionalitet og formål, kan i stedet give et rigt blomsterflor til gavn for både dyr og mennesker.

Løglæne

Biodiversitet

De tidligste blomster fungerer som fødekilde for de nektarsøgende insekter, der vågner først på foråret, og som kan have svært ved at finde føde.

Anlæg

Der sættes tidligt blomstrende blomsterløg som krokus, påskeliljer, pinseliljer, erantis, vintergækker, dorthealiljer mv. Det kan evt. også sættes løg tilfældigt i de mange plænegræsflader, så der kommer farver og blomster tidligt på sæsonen. Løglænenes anlægges efterhånden, som der er løg til overs fra fx arrangementer som afholdes i Sognegården. Det kan også være at der købes mindre partier hjem, hvis der ønskes anlæggelse af bestemte områder. Tidlige løgplanter skal allerede lægges i det tidlige efterår, for at nå at udvikle rodsystemer inden frosten sætter ind.

Drift

Arealer med blomsterløg må ikke slås, før blomsterne er visnet helt ned. Når blomsterne er visnet helt ned, behandles løglænerne som plænegræs

Bør KUN benyttes i parker og andre bynære arealer!

Plænegræs

Biodiversitet

I det kortklippede plænegræs i fx parkområder er der plads til lave, blomstrende urter som tusindfryd, mælkebøtte, hvid kløver, ranunkel og ærenpris, der alle til en vis grad kan tåle at blive slået jævnlige. Pletter med adgang til blottet jord kan give jordboende insekter mulighed for at grave rede gange.

Drift

Plænearealer slås jævnlige efter behov, så et kortklippet udtryk opretholdes. Alle stier og kanter omkring områder med naturgræs kan med fordel holdes som plænegræs, så arealerne med naturgræs fremstår skarpt afgrænsede. Herved sendes et signal om, at de uslåede partier med naturgræs er anlagt bevidst og ikke er et resultat af sjuusk og/eller besparelse.

Afslået græs opsamles.

Generelt bør man af hensyn til såvel dyr og planter afholde sig fra at slå i perioden midt-juni til midt-august. Mange organismer er sårbare i denne periode, særlige indenfor insektgrupperne.

Naturgræs

Biodiversitet

Flader med naturgræs rummer både græsser og blomstrende urter og understøtter biodiversiteten i langt højere grad end det kortklippede plænegræs: ved at give plads til flere blomstrende urter tilgodeses insektlivet, der dermed øges og forbedrer fødeudbuddet for insektædende dyr. Samtidig kan både små og lidt større dyr finde levesteder og skjul i den høje vegetation.

Drift

Flader med naturgræs kan med fordel varieres fra år til år og placering af stier gennem græsset kan i høj grad være med til at styre færdslen i parkområder, og det kan derfor være en god ide at lade arealer under store gamle træer stå som naturgræs, så parkens besøgende ledes udenom. Herved mindskes færdslen omkring mulige eog fremtidige risikotræer, og beskæring og fældning af disse kan udsættes.

Naturgræsarealerne slås 2 gange årlige i hhv. forår og efterår eller afbrændes i det tidlige forår.

Slåning

For at fastholde og øge mængden af blomstrende urter er det essentielt, at urterne får mulighed for at gennemføre en hel livscyklus, dvs. spiring, blomstring og frøsætning. For at sikre dette skal slåningen af arealerne tilrettelægges således, at det er urterne og ikke græsserne, der fremmes.

Slåning kan foretages maskinelt eller manuelt med fx buskrydder eller le. Forårsslåning (fra midt april til midt maj afhængig af vinteren) giver sollys til jordoverfladen til gavn for blomstrende urter og insekter og sætter græssernes vækst tilbage. Slå gerne helt i bund inden der kommer godt gang i væksten af de blomstrende urter.

Efterårsslåning bør foregå efter midt september, når de fleste blomstrende urter er afblomstret og har kastet deres frø.

Afklip fjernes

Efter slåning fjernes det afklippede græs fra det slåede areal. Herved sikres lys til de blomstrende urter og der fjernes næringsstoffer fra arealet. Jo højere og tættere vegetationen er, jo vigtigere er det at fjerne afklippet efter slåning.

Afklippet kan evt. efterlades i områderne og kan lægges på et uforstyrret sted, fx områder med brændenælder, hvor det ikke er i vejen, i kompostbunker eller fordeles i kvashegn. Herved forbliver det bundne kulstof i området, og der bruges ikke energi på at transportere det væk. Bunker af afklippet græs, kviste og urter kan huse mange organismer, herunder vekselvarme dyr, der profiterer af den varme, der frigives ved nedbrydning af det afklippede materiale.

Assisteret frøspredning

Udsået blomsterblanding på tidligere græs-areal (Roskilde Kommune)

Biodiversitet

Planterne kan være med til at danne grundlaget for biodiversiteten i områderne. Planternes blomster er vigtige som fødekilde for en lang række insekter der lever af nektar og pollen, ligesom mange insekter lever i og lægger æg på blomstrende urter. Med flere blomstrende urter øges mængden af tilgængelig føde og antallet af levesteder, hvilket giver plads til flere insekter.

Hjemmehørende planter understøtter i den henseende biodiversitet bedre end indførte planter. Det skyldes, at mange af vores insekter har tilpasset sig danske arter, og derfor foretrækker disse i deres valg af planter til føde og æglægning.

Øges mængden og udvalget af blomstrende urter understøttes insektlivet, og ligeledes øges mængden af tilgængelig føde for insektædere som pindsvin, flagermus og fugle.

Anlæg

Blomstrende urter tilføres arealet vha. udsåning, eller udplantning af større planter. Jorden forberedes til udsåning ved at bryde græsvegetationen fx med fræser eller jordskrab, så de udsåede frø kan komme i mineraljord. Hermed er der større spiringssikkerhed end hvis frøene blot spredes i græsset.

Valg af arter

Ved udsåning af indkøbte frøblandinger og plantning af større planter (plug planter) har man godt styr på hvilke arter, der tilføres arealet. Man bør overveje hvor, hvordan og hvilke arter man vælger, herunder hvor plantematerialet stammer fra rent geografisk, af hensyn til genetik. Disse overvejelser kan med fordel nedfældes i retningslinjer eller lignende, så der er klare regler for brug og drift.

Følgende kriterier for udvælgelse af arter er anbefalelsesværdige:

- Er hjemmehørende i Danmark og de nærmeste regioner
- Er vidt udbredt og almindeligt forekommende i Danmark
- Overvejende flerårige for at sikre varig effekt og for at mindske behovet for forstyrrelse af jorden til gavn for ét-årige arter

Derudover kan der i udvælgelsen indarbejdes parametre som æstetisk værdi, blomstringstidspunkt samt arternes betydning for dyrelivet i form af sommerfugle, bier, hvepse, edderkopper, biller mv.

Man kan overveje at etableringen foregår ved at overføre lokalt høstet grønt naturhø eller ved at udså frø indsamlet i resten af parken/nærområdet om efteråret. Hermed understøttes arter, der naturligt er til stede, og som er tilpasset de lokale forhold. Samtidig fremmes lokal eller regional genetisk variation. Indsamles frø i god tid i forvejen kan de evt. opformeres til senere udsåning.

Drift

For at sikre næste generation af blomster er det essentielt, at blomsterne får mulighed for at blomstre og sætte frø, som efterfølgende når at modnes. Arealer med blomster, skal derfor først slås sent på sæsonen, når alle frø er kastet, dvs. tidligst midt i september og gerne senere eller slet ikke.

Træer og buske

Vedplanter har stor biologisk værdi!

Vedplanternes blomstring tidligt på året er en fødekilde med nektar og senere på året er frugt/nødder fødekilde for andre arter. Derudover er træernes fysiske strukturer essentielle for en lang række arter, herunder højt specialiserede arter som fx flagermus og en række vedtilknyttede biller og sommerfugle.

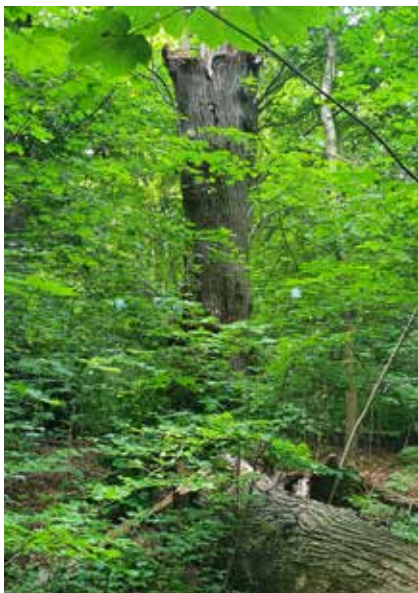
Jo ældre træerne bliver, jo flere levesteder opstår der i fx huller, sprækker, ar fra grene der falder af, lyn, påkørsler af fx græsslåmaskine mv. Skaderne er en vej ind i veddet for svampe, hvoraf mange lever latent i veddet mens andre spredes med sporer. Svampene lever ofte af veddet, men de fleste nedbryder langsomt, og derfor bør man vide hvilken svamp man har med at gøre, før en evt. fældning (læs afsnittet om risikotræer).

En lang række vedtilknyttede biller lever som larver i træsmuld i hulheder. I næste led, lever spætten af de insekter, som den kan høre inde i veddet. Fugle og flagermus bruger både træer til fødesøgning, yngleområder og vinterhi. Det er derfor vigtigt at passe på sine træer og buske, så de opnår så høj en alder som muligt.

En meget stor del af mange områders biodiversitet er bundet i træer og buske. Det kan være store gamle træer med interessante strukturer, liggende dødt ved, opvækst af vedplanter, samt blomstrende vedplanter. Fælles for områders træer og buske og de strukturer de skaber, er at deres biologiske værdi i høj grad er bundet til deres tilstedeværelse over en relativ lang årrække. Driften bør derfor på visse punkter arbejde med en tidshorisont på flere hundrede år.

For at bevare biodiversiteten i træerne, skal der arbejdes med tre niveauer: bevaring af gamle træer, herunder håndtering af risikotræer, sikring af næste generation af gamle træer, samt "rekruttering" af unge træer vha. plantning af træer, hvor der ikke umiddelbart er yngre træer til stede. På den måde sikres en kontinuerlig tilstedeværelse af gamle træer, ved at næste generation af træer er undervejs, så de med tiden kan blive gamle og overtage de biologiske nøglefunktioner, der er knyttet til gamle og døende træer.

I tilfælde af at der bliver behov for at fælde eller nedskære et eller flere af de gamle træer eller ændre markant på de eksisterende strukturer, bør det undersøges hvilken funktion og betydning det pågældende element har i forhold til flagermus. Der bør lyttes med flagermusdetektorer mindst to gange i både sommer og sensommer/efterår, allerhelst bør man konsultere en fagspecialist, og dernæst bør man rådføre sig med myndighederne for det videre forløb.

Til venstre. En gammel lind er brudt sammen og har revet adskillige yngre bøg og ær med sig i faldet. Kronen ligger knust på skovbunden mens den nederste del af stammen står tilbage som en torso. Træets fald har skabt en brønd af lys i den ellers mørke skov, som urtefloraen vil nyde godt af. Selvom træet dør helt indenfor en overskuelig tid, vil dets nedbrud i mange år fremover understøtte et mylder af liv.

Herunder: En solitær hassel fungerer bl.a. som fødekilde for pollensøgende insekter i foråret og for fugle og egerne der æder nødder om sommeren samt som et glimrende sted for fugle at bygge rede

Bevaring af gamle træer

Det er en god ide at sikre plads rundt om de gamle træer der står rundt om i parker og skove i kommunen. Dette gøres ved at fælde eller beskære de træer der står omkring det gamle træ, hvorved konkurrencen om bl.a. lys og vand mindskes.

Der findes en del gamle ege og bøgetræer i områderne omfattet af denne rapport. Under de rette forhold kan træerne stå adskillige hundreder år endnu.

Eg er en lysttræart, dvs. den har brug for store mængder lys og kaster ikke selv en mørk skygge. Eg trives derfor ikke i mørk skov voksende alt for tæt med de mere skyggetolerante og skyggekastende arter som bøg, lind og ær. Omkring gamle ege-træer kan man således med fordel rydde/lysne i vegetationen, for at få lys på stammen til gavn for både træer og de mange arter der knytter sig til hertil. For andre store gamle træer gælder ligeledes, at der med fordel kan holdes noget vegetation omkring træet nede, så træet ikke overvokses.

Grundprincippet for lysning af hensyn til eg er at stå ved egetræets fod og kigge op i kronen. Der skal være frit rundt om i hele kronens periferi, så egen ikke generes eller ligger for meget i skygge. Grene og træer der rager ind i egetræernes kroner skal derfor fjernes.

Der er behov for at passe på gamle træer, fordi der ikke er ret mange af dem. Mange træarter har en meget lang levetid, og er derfor levested for vedtilknyttede arter i mange generationer. Ved at beskytte træet og sørge for at det står oprejst og er i live så længe som muligt, sikres levestedet så lang tid som muligt. Imellemtiden har næste generation af træer tid til at udvikle de strukturer, der kendetegner de gamle veteraner. For at bevare træerne så længe som muligt, er der en række tiltag der kan gøres brug af, herunder kronesikring, beskæring, undgå maskinkørsel og jordbearbejdning i rodzonen, samt undgå mekaniske skader på bark og overfladiske rødder, fx ved græsslåning.

Professionelle arborister kan detailrådgive om bevaring af det specifikke træ samt udføre beskæring på skånsom vis.

Håndtering af risikotræer

Risikotræer er et træ som på grund af dets placering, struktur, skader og især svampeangreb potentielt er farligt. Risikovurderingen handler altid om træets placering. Et stort træ der vælter eller taber en tung gren i en øde skov er ikke et problem. Et stort træ der gør det samme ved en befærde cykelsti, kan være et risikotræ. Risikotræer kan være farlige fordi træet kan vælte eller knække og medføre skader på mennesker, ting eller bygninger.

Et risikotræ skal vurderes ud fra træets struktur, vægtfordeling og svampeart. Således kan træets vægtfordeling ændres ved beskæring af tunge grene, reduktion af kronen, eller en topkapning, hvor en højstamme (gerne 5-6 m, eller så høj som mulig) efterlades. Dermed kan en dårlig struktur (fx spidstveger) afhjælpes til ikke at flække lige med det samme. Derudover kan andre tiltag som kronesikring og jævnlige vurderinger af træets tilstand, bidrage til at forlænge træets liv. Det gælder om at bevare træet oprejst og i live, så længe som muligt, samtidig med at hensyn til sikkerhed varetages.

Afskårne grene og stykker af krone og stamme bør blive i området til formuldning.

Planlægning af stiers tracé kan i høj grad være med til at styre færdslen i mange områder, og det kan være en god ide at slå stier i en bue udenom potentielle risikotræer, så besøgende ledes udenom. Herved mindskes færdslen omkring risikotræer, og beskæring og fældning af disse kan udsættes. Hvor der er plads omkring træet, kan der evt. opsættes et hegn, som begrænser menneskelig adgang under træets krone.

Veteranisering af træer

Veteranisering af træer går i grove træk ud på at skade sunde træer, så de opnår nogle af de karakterer man ellers primært finder i gamle træer: hulheder, råd og dødt ved.

Veteranisering kan udføres på forskellig vis med forskelligt resultat afhængig af hvor længe det er ønskeligt at det veteraniserede træ lever videre. Et egnet træ til veteranisering, er et sundt træ. Et træ der allerede er i forfald eller har de strukturer der kendetegner veterantræer (afknækkede grene mv), er altså ikke egnet til veteranisering, da forfalds-processen allerede er igang. Man udvælger altså et ungt, sundt og rask træ, med en diameter, der fx kan saves en hulhed i.

Veteraniseringerne kan inddeles i tiltag på enkelttræs niveau, og veteranisering på en større flade.

Enkeltræsniveau:

- Ringning, hel eller delvis- Barken fjernes helt eller delvist i en ring om stammen eller omkring større grene. Træet svækkes så svampe og andre vednedbrydende organismer kan få adgang. Ved hel ringning dør træet indenfor en overskuelig år-række. Ved delvis ringning overlever træet ofte i længere tid. Hel-ringede træer vil kun i en kort overgang have betydning for flagermus, da de foretrækker levende træer med hulheder. Den afbrudte forbindelse mellem rødder og dele af kronen, kan være årsag til dødt ved i kronen, et særligt levested der benyttes af nogle vedtilknyttede biller.
- Afbrænding- Bål op ad stammen vil svække stammen på et afgrænset område, og åbne op for svampe og insekter. Træet bliver skadet men dør højst sandsynlig ikke af det.
- Hulheder – ved at save huller direkte i stammen eller på et blottet tværsnit hvor grene eller hele kronen er blevet fjernet, åbnes op for svampe og insekter. Træet bliver svækket for en tid, især i området hvor hulheden er lavet, men dør højst sandsynlig ikke af det, og stabilitet og styrke genvindes når kallus (arvæv) vokser frem.
  - Der findes en række metoder til at skabe hulheder, der med tiden ser naturlige ud.
  - En metode er at skære et lagkagestykke ud, skære en stor del af veddets indre del af, og sætte det sidste stykke med ved og bark tilbage på plads, og sørge for at der er en udgang for nedden med 1-2 savspor. Træet vokser over låget, og med tiden ser hulheden naturlig ud.
  - En anden metode er at udhule med et bor. Ofte gøres dette ved at save en gren af, hvorefter der udhules ind i grenkraven, hvilket også giver et naturligt udseende.
  - Hulheder savet med motorsav har vist sig meget effektivt til kolonisering af flagermus, vedtilknyttede biller (herunder mange sjældne) og hulrugende fugle. Hulheder lavet direkte i stammen er ligeledes mere effektive end redekasser, da de opretholder en mere stabil temperatur, med lavere temperatur udsving, end både omgivelserne og redekasser.
- Kronekapning – ved at save eller sprænge kronen af så højt oppe som muligt (gerne 4-6 m oppe) og efterlade stammen som en torso svækkes træet og der gives adgang for svampe og insekter. Ved aktivt at skabe en hulhed i stammen oppe fra og fylde det med savsmuld kan man yderligere fremskynde nedbrydningen af træet

Forskellige typer af veteranisering på enkelttræsniveau.

Øverst: Ringning

Midterst: Kronekapning, fjernelse af hele kronen hvor der efterlades en torso

Nederst: Kronekapning, fjernelse af hele kronen hvor enkelte tveger beholdes

Fladeveteranisering i en skov hvor flere træer er væltet, grene knækket af og lign.

fra netop dette punkt. Afhængig af træets evne til at skyde fra den tilbageværende del af stammen, dør det relativt hurtigt eller overlever i en længere årrække.

Fladeveteranisering:

- Flæk og knæk - det kan være tveger der trækkes af og store grene der knækkes af med spil eller special maskiner. Tiltag foretages ofte maskinelt på en større flade hvor flere træer veteraniseres tilfældigt. Tiltagene blotter ved og åbner op for svampe og biller, samt laver områder med løs bark hvor mindre flagermus kan finde på at opholde sig.
- Barkskrab - med motorsav, skovningsmaskiner eller andre maskiner, kan træer helt eller delvist ringes og bark skrabs af, så det ligner skrab fra væltede træer, eller bævergnav. For mere påvirkning, læs om ringning under enkelttræsniveau.

Professionelle arborister kan detailrådgive om det specifikke træ, samt udføre veteraniseringen.

Risikotræer

Et træ er først et risikotræ hvis det er til fare for mennesker, ting eller bygninger når det vælter.

Flere af kommunens parker og meget befærdede skove indeholder en stor del af de gamle træer der kan betegnes som risikotræer: et træ som på grund af dets placering, struktur, skader og især svampeangreb potentielt er farligt, fordi det kan vælte eller knække og medføre skader på mennesker, ting eller bygninger.

Hvis et træ udgør en overhængende risiko for at forvolde skade, kan man med fordel nøjes med evt. at fjerne de grene, der er til fare. På den måde kan man bevare det gamle træ længere, og dermed de levesteder og arter det rummer.

Afskårne grene og stykker af krone og stamme bør blive i området til formuldning.

Planlægning af nye stiers tracé kan i høj grad være med til at styre færdslen i områderne. I parker hvor der findes plæne under træerne, kan være en god ide at slå stier i en bue udenom potentielle risikotræer, så parkens besøgende ledes udenom. Herved mindskes færdslen omkring risikotræer, og beskæring og fældning af disse kan udsættes.

Hvor der er plads omkring træet og hvor det giver mening, kan der opsættes et hegn, som begrænser menneskelig adgang under træets krone.

Rekruttering

Rekruttering i eksisterende bevoksninger

I eksisterende træbevoksede områder udvælges løbende kommende gamle individer blandt de yngre træer. Træerne bør markeres fysisk, så de ikke risikerer at blive fældet ved en fejl.

Kriterierne for udvælgelse kan fx være:

- Hjemmehørende art (fx eg, bøg, lind, spidsløn, ær)
- Kroget form med mange sidegrene
- Rumlig fordeling i bevoksningen, så der sikres tilstrækkelig plads mellem de blivende træer

Indplantning

På arealer hvor der ikke forefindes yngre træer, som det er muligt at rekruttere fra, er det nødvendigt at indplante træer.

Kriterierne for valg af plantemateriale kan fx være:

- Eg og bøg, så der også fremover kan opleves gamle ege- og bøgetræer i parken. Plantemateriale bør være af lokal proveniens, hvis muligt evt. opformering af frugter fra lokale træer.
- Andre hjemmehørende arter af lokal proveniens, fx lind

Afbrænding

Biodiversitet

Afbrænding som naturplejemetode anvendes ofte for at ændre på forholdet mellem græs og blomstrende urter af hensyn til biodiversiteten. Arealer domineret af græs understøtter nemlig ikke det lokale insektliv i samme grad som et areal med mange blomstrende urter, idet græs ikke tilbyder fx nektar og pollen i samme grad som blomster.

På arealer hvor græsset ikke er blevet enten slået eller ædt gennem længere tid, kan der være ophobet store mængder visent plantemateriale (førne). Førnen kan ligge som en tæt "dyne" på arealet, og hæmmer ikke kun blomsterfrøenes mulighed for at komme ned i jorden og spire, men skygger også for lys og varme så de frø, der trods alt måtte lande i jorden, får gode vækstbetingelser. Afbrænding er en meget effektiv måde at fjerne førne på, så de blomstrende urter kan få fat.

Ved afbrænding afsvides græssets nyeste skud så væksten hæmmes. Hermed mindskes den vækstmæssige fordel. Samtidig sørger afbrændingen af græsset for at der kan komme lys og varme ned til de spirende frø af blomstrende urter, der dermed får bedre vækstbetingelser.

Med flere blomstrende urter, er der også mere tilgængelig føde og flere levesteder til en lang række insekter. Når der kommer flere insekter, øges mængden af føde også for insektædere som pindsvin, flagermus og fugle.

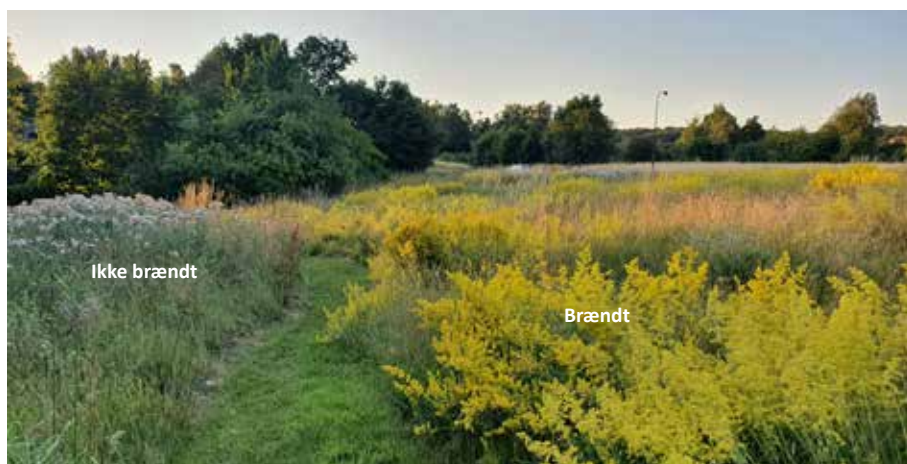

Det er tydeligt at se forskel på de arealer hvor der foretaget afbrænding sammenlignet med arealer hvor der ikke er afbrændt.

Drift

Afbrænding sker i foråret, når vejrforholdene er til det. Metoden kan kræve indhentning af tilladelser efter forskellige love fra forskellige myndigheder. Derudover kræver metoden oplysning til det lokale politi og brandvæsen på dagen for afbrænding.

Afbrænding kræver styr på sikkerheden med gode brandbælter, mandskab og udstyr der sikrer at man har styr på alle aspekter. Metoden for afbrænding tilpasses de enkelte arealers beskaffenhed, omkringliggende arealer, vindretning på dagen og eventuelle naboer.

Strukturelementer

Parker, skove og andre naturområder i Lyngby-Taarbæk Kommune består udover de store grønne flader med hhv. græs, urter og vedplanter også af mere punkt- og linjeformede elementer, der på mere eller mindre indirekte vis er med til at højne biodiversiteten, men som alle er vigtige dele af strukturen i områderne.

Ved at tilføje nye eller udbygge eksisterende strukturelle elementer kan der etableres nye mikrohabitater og mindre levesteder, for en lang række forskellige organismer.

Udlægning af dødt ved

Udlægning af stammer på en plæne giver gode levesteder og kan samtidig placeres så den også kan benyttes af børn til leg.

Biodiversitet

Dødt ved er vigtigt for en lang række insekter, svampe, fugle og andre dyr, der bruger det døde træ som levested eller fødekilde. Ru og løs bark, insekthuller, fuglehak, hule og knækkede grene og splintret og råddent træ rummer gode muligheder for at understøtte det lokale mylder af liv.

Det døde træ gavner ikke kun dem, der direkte lever i eller af det, mængden af dødt træ kan fx også være med til at afgøre antallet af fugle, der kan overvintre i et område. Det skyldes, at mange fugle finder deres vinterføde blandt de insekter og larver, der bor i det døde og rådende træ.

Stående og liggende dødt ved er to forskellige levesteder, for at øge diversiteten i et område, kan man med fordel sikre begge strukturer. Forskellen mellem de to levesteder er temperatur forskelle og fugtighedsforskelle, dertil kommer niveau af skygge og solindstråling. Der kan altså med fordel for diversiteten både skabes stående og liggende dødt ved, både solbeskinnet og i skygge.

Anlæg

Liggende dødt ved skabes ved at lade stammer ligge fra træer der er væltet eller fældet i området. Det kan også tilføres til arealet, hvis træer er fældet eller væltet andre steder, hvor der ikke er mulighed for at lade stammerne ligge af hensyn til fx sikkerhed eller fremkommelighed. Liggende dødt ved bør tilføres jævnligt, så der hele tiden er dødt træ i forskellige grader af nedbrud.

Udlægning af store sten

Udlægning af store sten i en plæne giver gode levesteder og kan samtidig placeres så den kan benyttes af børn til leg eller til at tage et kort hvil på.

Biodiversitet

Solopvarmede sten er med til at skabe lune nicher, som mindre dyr kan varme sig på. Store sten bliver generelt ryddet i det åbne land. At etablere områder med store sten kan være et vigtigt element for de mange laver og mosser, der vokser på sten. Sten har størst værdi hvis de ligger i læ og er solbeskinne.

Anlæg

Stenene kan graves halvt ned, så de er i bedre kontakt med jordvarmen, end hvis de ligger direkte oven på jorden. Det virker begge veje: i kolde perioder fører de jordvarme op og i varme perioder fører de solvarme ned. De understøtter dermed et mikroklima med temperaturgradienter, hvilket er attraktivt for jordbier, myrer og andre jordlevende insekter.

Biodiversitetsvenlig drift

Store sten kan miste en del af deres funktion, hvis de gror til i græsser og høje urter, og det kan derfor være nødvendigt fra tid til anden at rydde vegetationen omkring stenene.

Er stenene anlagt i grus eller lignende kan det mindske arbejdsbyrden med at friholde dem for uønsket opvækst. Hyppigheden af rydning/slåning af urteagtig vegetation omkring sten er individuel og afhænger af hvor hurtigt den omkringstående vegetation vokser. Som udgangspunkt burde det være tilstrækkeligt at foretage rydning/slåning 2 gange årligt.

Undgå at rydde vegetationen vha. gasbrænder, da det skader bregner, laver, mosser og andre organismer knyttet til sten i det åbne land.

Søer

Biodiversitet

Solbeskinnede søer med klart vand er levested for mange arter, og er i høj grad med til at understøtte biodiversiteten lokalt. Små søer vil naturligt gro til med tiden, særligt hvis de er omgivet af træer eller hvis der sker tilledning af næringsrigt vand fra marker eller bebyggelser.

Der sker ofte en ophobning af blade og andet organisk materiale i søen, som accelererer tilgroning med kraftige planter som tagrør, dunhammer, pil og andre vedplanter. Tilgroningen vil forringe levevilkårene i søerne, og derfor vil det som oftest være nødvendigt at foretage en pleje af søer for at bevare den tilknyttede biodiversitet.

Drift

For at højne biodiversiteten kan søer oprensnes og lysindfaldet øges ved at fælde, beskære eller veteranisere de omkringstående træer og buske. Disse tiltag vil særligt være gavnlige for jagende flagermus, særligt vandflagermus samt evt. ynglende padder. Man skal være opmærksom på, at en ændring af søers tilstand vil kræve forudgående dispensation fra kommunen, da søer over 100 m² er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3.

Tilbagevendende pleje i form af slåning af bredvegetationen og beskæring af træer og buske for at fremme lysindfaldet til søerne bør foretages med jævne mellemrum

Slåning af bredvegetationen foretages i sensommeren, og det afslåede plantemateriale fjernes. Hvis bredvegetationen udvikler sig kraftigt, kan det være nødvendigt at supplere med en tidligere slåning. Beskæring af træer og buske omkring søen foretages årligt i vinterhalvåret.

Kvas og kvashegn

Biodiversitet

Kvas kan i høj grad være med til at gavne biodiversiteten: kvas fungerer glimrende som insekthotel med sine mange hulrum af varierende form og størrelse, fugle kan finde skjul og redeplads, pindsvin og andre smådyr kan finde skjul og beskyttelse og lav, svampe og mosser kan gro på bark og grene.

I stedet for blot at lægge kvaset i bunker, kan man overveje at anvende kvaset aktivt i funktionsopdelingen af parker ved at etablere kvashegn som naturlige "rumdelere" eller langs stier. Hermed kan den store mængde materiale, som parkernes træer og buske genererer årligt, blive konverteret til et aktiv, der kan bruges i vedligeholdelsen af parkens karakter.

Anlæg

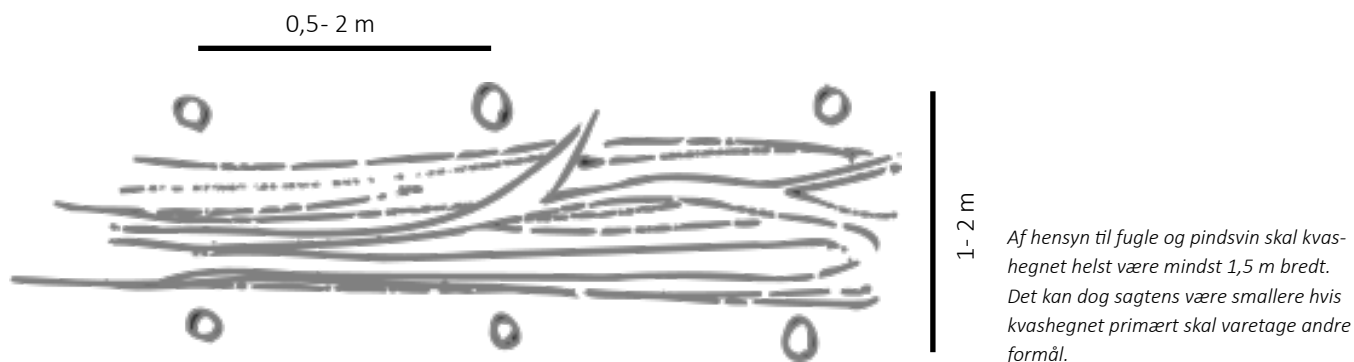
Kvashegn er simple konstruktioner - i bund og grund en aflang bunke grene mv., der holdes på plads mellem to rækker af pæle. Af hensyn til muligheden for at finde ro for pindsvin og fugle skal kvashegnet være mindst 1,5 m og gerne 2 m bredt. Er kvas-

hegnets primære funktion at agere "rumdeler" kan det sagtens være smallere.

Kvashegnene etableres i takt med at der opstår egnet materiale, dvs. grene, mindre stammer og diverse former for afklip fra hække, buske og træer. Afklip fra slåning af arealer med naturgræs kan også placeres i kvashegnene.

Drift

Kvas falder sammen med tiden, når de nederste og ældste grene nedbrydes og formulder. Kvashegn holdes ved lige ved at tilføre nye grene og andet materiale, der blot lægges oven i de gamle.

Sten- og jorddiger

Biodiversitet

Bunker og diger af jord og sten fungerer som leve- og fødesøgningssted for smådyr, der kan gemme sig i sprækker og huller mellem stenene, lave redegange eller overvintre. Sten- og jorddiger skaber et særligt mikroklima, som kan huse varmeelskende arter.

Anlæg

Bunker og-diger af jord og sten skal gerne placeres et solrigt sted, så stenene opvarmes tidligt på dagen, gerne beliggende i øst-vest retning. Firben, padder og andre varmeelskende smådyr kan dermed udnytte de lune sten til at varme sig op om morgenen. Skyggesiden kan huse arter, der er tilpasset læ og skygge.

Biodiversitetsvenlig drift

Stenbunker og diger har størst værdi hvis de ligger i læ, varmt og åbent. De kan miste en del af den biologiske værdi, hvis de gror til i græsser og høje urter, og derfor kan det være nødvendigt fra tid til anden at rydde vegetationen rundt om. Rydning rundt om sten kan fx foregå med græstrimmer eller evt. en buskrydder. Undgå at rydde vegetationen vha. gasbrænder, da det skader bregner, laver, mosser og andre organismer knyttet til sten i det åbne land

LYNGBY · TAARBÆK
KOMMUNE

Center for Arealer og Ejendomme

Toftebæksvej 12
2800 Kgs. Lyngby

Arealdrift:
Telefon: 45 28 52 00